

Bouncing Back

მოწყვლადობა და წინააღმდეგობა მედეგობის ეპოქაში

სარა ბრაკე

გიორგი ჩუბინიძის თარგმანი

მედეგობის ძალა

მედეგობას გავლენიანი მეგობრები ჰყავს. მედეგობა გლობალური ეკონომიკური ინსტიტუტების მიერ შემუშავებული ახალი ხედვების, პროგრამებისა და საჯარო პოლიტიკური ინტერვენციების მთავარ გამირად იქცა. მსოფლიო ბანკმა შექმნა სამუშაო ჯგუფი „სოციალური მედეგობა და კლიმატის ცვლილება“, რომელიც „სოციალურ მედეგობას“ სიღარიბესთან ბრძოლისა და მყიფე სახელმწიფოების სისუსტის დაძლევის გზად მიიჩნევს. გაეროსთან ერთად, მსოფლიო ბანკი სულ უფრო მეტად უწყობს ხელს მედეგობის, როგორც „ღარიბთა სიმდიდრის ზრდის“ საშუალების გავრცელებას.¹ სავალუტო ფონდი მედეგობის ცნებას ყველაზე მეტად კატასტროფებთან და, მათ შედეგებთან გამკლავების სტრატეგიებში (ე.წ. კატასტროფებისადმი მედეგობის) და პროგრამებში იყენებს ხოლმე, რომლებიც ფოკუსირებულია ფინანსური სისტემებისა და ეროვნული ეკონომიკების შესაძლებლობებისა და ადამიანური კაპიტალის განვითარებაზე. შეერთებულ შტატებში მედეგობა იმ ტერმინებს შორის ფიგურირებს, რომელსაც შინაგანი უსაფრთხოების დეპარტამენტი (შუდ) „შიდა უსაფრთხოების რისკების მართვისა და ანალიზის პრაქტიკისთვის არსებითად“ მიიჩნევს და, შესაბამისად, შედის შუდის რისკების ლექსიკონში, სადაც ის განსაზღვრულია, როგორც „უნარი მოერგო ცვალებად პირობებს და მოემზადო, გაუძლო და სწრაფად გადალახო დაბრკოლებები“.² 11 სექტემბრის შემდეგ შინაგანი უსაფრთხოების დეპარტამენტის ყველა სტრატეგიის,

¹ ნეოკლეუსი, “Resisting Resilience.” მსოფლიო ბანკის მიერ გამოქვეყნებული დოკუმენტებისა და ანგარიშების მონაცემთა ბაზაში ჩემმა ძიებამ გამოავლინა, რომ თითქმის ოთხი ათასი დოკუმენტი იყენებს ცნებას „მედეგობა“, მათ შორის დაახლოებით ოთხმოცს სათაურში „მედეგობა“ აქვს და ყველა მათგანი გამოქვეყნებულია 2007 წლის შემდეგ. იხილეთ: the Open Knowledge Repository of the World Bank, <https://openknowledge.worldbank.org>.

² Risk Steering Committee, dhs Risk Lexicon, vii. შუდის რისკების მართვის კომიტეტმა თავისი პირველი რისკების ლექსიკონი 2008 წელს შეადგინა, რომელშიც შედის სამოცდაათზე მეტი ტერმინი და განმარტება, რომელსაც კიდევ ორმოცდაათი ტერმინი 2010 წლის მეორე გამოცემაში დაემატა.

პროგრამისა და საქმიანობისთვის, „რისკების მართვის სტრატეგია“ მთავარი ორგანიზაციული პრინციპია.³

მოკლედ, მედეგობა მძლავრი იდეაა, რომელიც ფარავს ყველაფერს, ეკოლოგიური და ეკონომიკური სისტემების მაკრო დონეებითა და თვითის მიკრო დონეებით დაწყებული, ისე ძალაუფლების რთული სქემებით დასრულებული, რომლებიც აკავშირებს და ქმნის სოციალური რეალობის ამ განსხვავებულ შრეებს. ამ ესეში მაინტერესებს სუბიექტებზე მედეგობის იდეის მიერ განხორციელებული ძალაუფლება და ასეთი სუბიექტების წარმოებისა და შენარჩუნების გზები. ვფიქრობ, ძალაუფლება უფრო კომპლექსურად მუშაობს, და არა როგორც უბრალო პროგრამა, რომელსაც გულუბრყვილო ინდივიდებს ახვევენ თავს, თუმცა, ის ნამდვილად არის ერთ-ერთი გზა, რომლითაც ჩვენს სამყაროში მედეგობის გავლენა იგრძნობა, მაგრამ ის ასევე სასურველ სიკეთედ, ან ჯილდოდაც იგრძნობა, რომელსაც ბევრი ჩვენგანი ესწრაფვის ყოველდღიური ცხოვრების შეზღუდვებსა და შესაძლებლობებში გზის გასაკვლევად. პოპულარული კულტურა მედეგობის იდეით ისეა გაჟღენთილი, რომ ეს ნამდვილად გასაოცარია. ის ისეთი ფსიქოლოგიური თეორიების პოპულარიზებაში ჩანს, რომლებიც ტრიალებს „მედეგი თვითის“ ცნების გარშემო: "შექმენი შენი მედეგობა: ასწავლე საკუთარ თავს, როგორ გადარჩე და მიაღწიო წარმატებას ნებისმიერ სიტუაციაში"; "მედეგობა: აღდექი [bounce back] იმისგან, რაც ცხოვრებამ მოგისპო", ან "მედეგობის ძალა: ბალანსის, ნდობის და პირადი სიძლიერის მიღწევა ცხოვრებაში" რამდენიმე სათაური ათასობით ახალი წიგნიდან, გვთავაზობს ხედვას, თუ როგორ გავხდეთ მედეგები, ასევე სავარჯიშოებს და მისი მიღწევის ტექნიკებს.⁴ ასეთი ხედვები კონკრეტული პოლიტიკური ეკონომიისთვისაა სახასიათო: მედეგობის, როგორც ტერმინის თვალისმომჭრელი აღმასვლა დაკავშირებულია იმ დროსთან, რომელიც პოლიტიკური ეკონომიისა და კულტურული ჰეგემონიის ცვლილებითაა ცნობილი, ანუ 1980-იანი წლებთან ან ნეოლიბერალიზმის ჰეგემონიის

³ Risk Steering Committee, dhs Risk Lexicon, 1. აგრეთვე იხილეთ შუდის ეს განცხადება მედეგობის შესახებ: „მიუხედავად იმისა, რომ შუდისთვის მედეგობა ჯერ კიდევ ახალია, ბოლო რამდენიმე წლის განმავლობაში მნიშვნელოვნად განვითარდით. 2010 წელს იშვიათი არ იყო, როდესაც შეხვედრებზე დომინირებდა დისკუსია თემაზე: „რას ვგულისხმობთ მედეგობაში?“ ამჟამად ადაპტაციის, გამძლეობისა და სწრაფი აღდგენის პრინციპები უკვე საყოველთაოდ გაგებული და მიღებულია. ამჟამინდელ შეხვედრებზე აქცენტი უკვე მოქმედებაზეა გამახვილებული“. Resilience, US Department of Homeland Security, 2015 წლის 10 სექტემბერი, <http://www.dhs.gov/topic/resilience>

⁴ როგორც ნეოკლესის შენიშნავს, ეს წიგნები ძირითადად ბოლო ათწლეულში გამოიცა. Neocleous, „Resisting Resilience“, 5. Amazon.com-ზე, წიგნის განყოფილებაში, ჩემმა ზედაპირულმა ძიებამ დაახლოებით ხუთი ათასი წიგნი გამოავლინა, რომელთა სათაური შეიცავდა სიტყვას „გამძლეობა“, ხოლო ამ პუბლიკაციების თარიღის მიხედვით დალაგებამ ცხადყო, რომ მათგან ათასზე მეტი 2013 წლის შემდეგ გამოქვეყნდა.

დასაწყისთან.⁵ ნიკოლას როუზი, თავის უმნიშვნელოვანეს ნაშრომში, რომელიც ექსპერტულ ცოდნას, სუბიექტურობასა და პოლიტიკურ ძალაუფლებას შორის კავშირებს ეხება — გვახსენებს, თუ როგორ იქცა ფსიქოლოგიური ექსპერტული ცოდნა, და განსაკუთრებით, თვითდახმარების წიგნების პოპულარიზაცია ნეოლიბერალური მართვის ტექნოლოგიად, რომელიც აქტიურად ქმნის ჭეშმარიტებებს თვითის შესახებ და მკითხველებს ახალისებს, ქცევა კონკრეტული ლიბერალური სათნოებების მიხედვით დაარეგულირონ.⁶ ის, რომ ბევრი ზემოაღნიშნული წიგნი ბესტსელერია, მიუთითებს იმაზე, რომ მედეგი თვითის ცნებას ფართო საზოგადოებაში აქვს რეზონანსი, მაგრამ მედეგობის, როგორც პირადი სათნოების იდეა თვითდახმარების წიგნის მკითხველებს გასცდა და ბევრად უფრო გავლენიანი გახდა. შეგვიძლია იმის თქმა, რომ მედეგობა ძალად იქცა, რომელიც უნდა გავითვალისწინოთ თვითის ჰეგემონური ეთიკისა და მისი ჭეშმარიტების შესახებ სფეროში.

როგორია თვითის ეთიკა, რომელიც გამძლეობას აღმატებულ ღირებულებას ანიჭებს? რომელ სუბიექტებს აყალიბებს ის ამ ეგიდით? აგენტობის რა მოდალობას აწარმოებს და გამორიცხავს სუბიექტად ჩამოყალიბების ასეთი პროცესი? ამ ესეში მედეგობა ამოსავალი წერტილია, რითაც ნეოლიბერალური მმართველობის შესახებ კიდევ ერთ ამბავს მოგიყვებით. მედეგობის ცნებას მე ორ კრიტიკულ ცნებასთან მიმართებით გავშლი, რომლებიც ამ წიგნის კვლევის მთავარი საგანია — მოწყვლადობა და წინააღმდეგობა — ისევე, როგორც გენდერის სოციალური ურთიერთობები, და ვიკითხავ, რა შეიძლება გვითხრას მედეგობის გენდერიზებულმა გაგებამ დაუცველობასა და წინააღმდეგობაზე. ასევე დავსვამ კითხვას, თუ როგორი შეიძლება იყოს მედეგობისადმი წინააღმდეგობის პოლიტიკა.

მედეგობა, როგორც საკვანძო სიტყვა

თანამედროვე პოლიტიკურ და ფსიქოლოგიურ დისკურსებში მედეგობის ცნების ყველგანმყოფობა გასაოცარია.⁷ რაიმონდ უილიამსს რომ ახლა დაეწერა "საკვანძო სიტყვები: კულტურისა და საზოგადოების ლექსიკონი", მგონია, რომ მედეგობა მის მიერ შერჩეულ იმ ცნებებს შორის იქნებოდა, რომლებსაც განსაკუთრებული

⁵ ამ პერიოდიზაციის დამაჯერებელი განხილვისთვის, იხილეთ Harvey, A Brief History of Neoliberalism. კომენტატორებს შორის, რომლებიც მედეგობის პოპულარობას ნეოლიბერალიზმის პოლიტიკურ ეკონომიას უკავშირებენ, არის ნეოკლეუსი, „Resisting Resilience“ და ჰოლი და ლამონტი, "Social Resilience".

⁶ Nikolas Rose, *Inventing Our Selves*

⁷ Neocleous, "Resisting Resilience."

მნიშვნელობა ენიჭებათ თანამედროვე კულტურაში.⁸ უილიამსის ხედვით, საკვანძო სიტყვები უმნიშვნელოვანესია თანამედროვე კულტურისა და საზოგადოების გასაგებად; ისინი იძლევა იმ კულტურული მნიშვნელობების გასაღებს, რომლებიც მოცემულ დროსა და ადგილს აყალიბებს.⁹ საკვანძო სიტყვებს ის აღწერს, როგორც „სოციალურად წამყვან სიტყვებს, რომლებსაც შეუძლია ჰქონდეს ურთიერთდაკავშირებული, მაგრამ ზოგჯერ წინააღმდეგობრივი და ხშირად, სადავო თანამედროვე მნიშვნელობები“ და ამრიგად, ისინი ხასიათდება, როგორც მრავალმნიშვნელოვანი, ასევე სადავო თვისებებით.¹⁰

მედეგობა 1980-იანი წლებიდან მოყოლებული ხდება საკვანძო სიტყვა.¹¹ მიუხედავად იმისა, რომ ტერმინი გამოიყენება როგორც თემატური სფეროების საოცრად ფართო სპექტრზე (როგორიცაა ეკოლოგია, ეკონომიკა, ფსიქიკა ან პოლიტიკური რეჟიმები), ისე ანალიზის განსხვავებულ დონეებზე (სისტემების მაკრო დონიდან დაწყებული, თვითის მიკრო დონით დასრულებული), კონცეფცია ინარჩუნებს თანმიმდევრულობას, როგორც წესი, ეყრდნობა სუბსტანციის ან საგნის უნარს, აღდგეს [bounce back] და წინა ფორმას დაუბრუნდეს [spring into]. ოქსფორდის ინგლისური ლექსიკონი მედეგობას განსაზღვრავს, როგორც „ხელახლა გაზრდა [Rebounding]; უკუცემა [recoiling]; თავდაპირველ პოზიციაზე დაბრუნება“ და „სწრაფად ან მარტივად გამოსვლის ტენდენცია უბედური შემთხვევისგან, შოკისგან, ავადმყოფობისგან ან მსგავსისგან; შეუქცევადი; ადაპტირებადი, მტკიცე, გამძლე.“ მედეგობას, მართლაც, ხშირად ახასიათებენ, როგორც რაღაცის ან ვინმეს შესაძლებლობას, დაუბრუნდეს პირვანდელ ფორმას მოქაჩვის, გაწელვის, ზეწოლის ან მოღუნვის შემდეგ. ის ესმით, როგორც დამაბული სხეულის უნარი, აღიდგინოს თავისი ზომა და ფორმა კომპრესიული სტრესით გამოწვეული დეფორმაციის შემდეგ.¹² ჯამში, მედეგობის მნიშვნელობა შოკისადმი ამტანობის გარშემო ტრიალებს.

⁸ Raymond Williams, Keywords.

⁹ ციფრულ ეპოქაში, ალგორითმულ ფორმულებს წამის მეასედში შეუძლია მოგვცენ ციფრულ კულტურულ ქსელებში ტერმინის გავრცელების სიხშირის მონაცემი, და გუგლის საძიებო სისტემაში სიტყვა “მედეგობის” უბრალო აკრეფა 2,5 მილიარდზე მეტ გვერდს გვაჩვენებს.

¹⁰ იხილეთ, “What Is a Keyword?,” Keywords Project, <http://keywords.pitt.edu/>, წვდომა 2016 წლის 8 მარტს.

¹¹ გაციფრულებული მასალების გუგლის სტატისტიკაში ტერმინის გავრცელება გვიჩვენებს, რომ, მიუხედავად იმისა, რომ XIX საუკუნეში სიტყვა მედეგობა თითქმის არ გამოიყენებოდა, ის ცნებად XIX და XX საუკუნეების გასაყარზე ჩნდება, მეორე მსოფლიო ომის დროს მისი ხმარება იზრდება და 1980-იანი წლებიდან მოყოლებული ექსპონენციურად მზარდი გამოყენება აქვს.

¹² S.v. “resilience,” Merriam-Webster Online, <http://www.merriam-webster.com/dictionary/resilience>, წვდომა 2016 წლის 8 მარტს.

უილიამსის ხედვით, საკვანძო სიტყვები პოლისემიურია, რაც ცნების ეფექტურობის შემზღუდავი პოტენციური ფაქტორი კი არაა, არამედ, პირიქით, მისი სოციალური ძალის ნაწილი. სხვადასხვა თემატურ სფეროში და დარგობრივ კონტექსტში მედეგობის ცნების მოძრაობამ მის მნიშვნელობაში მრავალი ცვლილება შეიტანა. ზოგიერთი ეს სემანტიკური სახეცვალება სხვადასხვა კონტექსტში მისი გამოყენების უბრალო შედეგია, და ხშირად ეს ტრანსპოზიციები გაუაზრებელი რჩება. ტერმინის წარმოშობა XIX საუკუნის ფიზიკურ მეცნიერებებთან გვაბრუნებს, სადაც „მედეგობის“ ცნების ქვეშ მოიაზრებოდა გარკვეული მასალების ფიზიკური თვისება, რაც შეიძლება გავიგოთ, როგორც ელასტიკურობა, ან ენერგიის შთანთქმის უნარი. მის უფრო თანამედროვე გამოყენებას, XX საუკუნის მეორე ნახევარში, დიდწილად ეკოლოგიურ აზროვნებას მიაწერენ ხოლმე, როდესაც ის კონცეპტუალიზებული იყო, როგორც ეკოლოგიური სისტემის აღდგენის მექანიზმი. ეკოლოგიურ აზროვნებაში მედეგობის პირველი ფორმულირებები აღნიშნავდა მდგრადობას, ანუ სტრუქტურისა და ფუნქციის შენარჩუნებით შოკის შთანთქმის ან გაუვნებლების უნარს.¹³ შედეგად, აკადემიურ ლიტერატურაში ცნება კატასტროფებისა და მისი შედეგების კვლევით დარგებში გავრცელდა, მათ შორის კლიმატურ და სხვა საფრთხეებთან დაკავშირებით, და საბოლოოდ მისი გამოყენება დაიწყო ხალხების, თემების, ინსტიტუციების, ქალაქების, ეკონომიკებისა და პოლიტიკური რეჟიმების მიმართაც.¹⁴ თემატური სფეროების მასშტაბი, ისევე როგორც ანალიზის დონეები, რომლებსაც ცნება ერთი შეხედვით უპრობლემოდ მოიცავს, გამაოგნებელია, თუნდაც იმიტომ, რომ საექვოა რამდენადაა ეკოსისტემის მედეგობა ეკონომიკური სისტემის მედეგობის იგივე, ან ლატექსის რეზინის ელასტიკურობა რამდენად შეიძლება შევადაროთ უაღრესად მედეგი ინდივიდის ელასტიკურობას. თუმცა, ხშირად მოვისაკლისებთ ხოლმე აუცილებელ კონცეპტუალურ სამუშაოს, რომელსაც ასეთი კონცეპტუალური ტრანსპოზიცია საჭიროებს, თავშეკავებას, რომელიც, როგორც ჩანს, მით უფრო აქტუალურია მდგრადობის, როგორც სისტემის თვისებიდან, მდგრადობის როგორც ინდივიდის თვისებაზე გადასვლისას. ვაზუსტებ: არ მსურს პრინციპული არგუმენტის გამოყვანა ანალიზის ერთი დონიდან, და კვლევის ერთი სფეროდან მეორეზე ცნების ტრანსპოზიციის წინააღმდეგ; არამედ, ვცდილობ ყურადღება გავამახვილო იმ ფაქტზე, რომ ასეთი ტრანსპოზიციები შეიძლება მოითხოვდეს საკმაოდ კონცეპტუალურ მუშაობას — სამუშაოს, რომელიც, როგორც ჩანს, დიდწილად არ არსებობს მედეგობის „მოგზაური ცნების“ შემთხვევაში.

¹³ Folke, “Resilience,” 253.

¹⁴ McAslan, Community Resilience, www.torrensresilience.org/origins-of-the-term, წვდომა 2016 წლის 8 მარტს; Hall and Lamont, Social Resilience.

უფრო მეტიც, გამძლეობის ეს პირველადი მნიშვნელობა ასევე განზრახ იქნა შემუშავებული და შეცვლილი მთელი მისი ამჟამინდელი გამოყენების განმავლობაში ნეოლიბერალურ კონტექსტში, ვინაიდან მხოლოდ აღდგენა [bouncing back] ან წინა მდგომარეობაზე დაბრუნება ხშირად არასაკმარისად ითვლებოდა. ეკოლოგიურ აზროვნებაში, ამტკიცებს კარლ ფოლკი, გარდაქმნადობის მნიშვნელობა — ანუ სისტემის პოტენციალი, გააერთიანოს სტრუქტურა და პროცესები და მოახდინოს საკუთარი თავის რეორგანიზება და განახლება — ისევე, როგორც ადაპტაციის მნიშვნელობა — ანუ ეკოსისტემის უნარი ადაპტირდეს და ისწავლოს — გამძლეობის ცნების თავდაპირველ აქცენტს დაემატა.¹⁵ სოციოლოგიაში ჟერარ ბუშარი გამოყოფს სამ გზას, რომლითაც შოკის შემდგომი აღდგენის უნარი შეიძლება გამომუშავდეს: სტრესისადმი წინააღმდეგობის გაწევით და წინა მდგომარეობაში დაბრუნებით, როგორც ეს მედეგობის თავდაპირველ მნიშვნელობაში იყო, თუმცა, ასევე ახალ სიტუაციასთან ადაპტაციით მასზე მორგების, მოლაპარაკების და დათმობების გზით, დაბოლოს, შოკურ ან ტრავმულ გამოწვევაზე „შემოქმედებითი“ რეაგირების გზით შემთხვევის სასარგებლოდ გამოყენებით.¹⁶ ბუშარი ამ განსხვავებულ რეჟიმებს (შესაბამისად) მედეგობის კონსერვატიულ, ადაპტაციურ და პროგრესულ ფორმებს უწოდებს. მეტიც, პიტერ ჰოლი და მიშელ ლამონტი ტერმინს „სოციალური მედეგობა“ შეგნებულად იყენებენ, რათა „აღნიშნონ ორგანიზაციაში, კლასში, რასობრივ ჯგუფში, თემში ან ერში ერთმანეთთან დაკავშირებულ ადამიანთა ჯგუფების უნარი, მათ წინაშე არსებული გამოწვევების პირისპირ შეინარჩუნონ და გააუმჯობესონ საკუთარი კეთილდღეობა“.¹⁷ ამგვარად, სახელ „სოციალურს“ აქცენტი ინდივიდიდან იმ ინსტიტუციურ, სოციალურ და კულტურულ რესურსებზე გადააქვს, რომლებსაც ჯგუფები და ინდივიდები თავიანთი კეთილდღეობისთვის უყრიან თავს. ამ კონტექსტში მედეგობა მოიცავს სოციალურ ქსელებს, რომლებშიც ინდივიდი აღმოჩნდება, ისევე როგორც კულტურულ რეპერტუარებს, რომლებიც მისთვის ხელმისაწვდომია კრიზისებზე რეაგირებისას. ასეთი რეარტიკულაციები, და შემოქმედებითი და სოციალური განზომილებები რომლებშიც ისინი ერთვებიან, მნიშვნელოვანია, მაგრამ იმის გათვალისწინებით, თუ როგორ გამოიყენება მედეგობა, როგორც საკვანძო სიტყვა, ისე, როგორც უილიამსს ესმოდა საკვანძო სიტყვების მუშაობა, მედეგობის წამყვანი მნიშვნელობა მთლიანად მოწყვეტილია ამ განმარტებებს, თუ რეარტიკულაციებს. ნაცვლად, მედეგობა, როგორც საკვანძო სიტყვა,

¹⁵ Folke, “Resilience,” 259.

¹⁶ Bouchard, “Neoliberalism in Québec,” 267.

¹⁷ Hall and Lamont, Social Resilience, 2.

ყველა ამ მნიშვნელობის ერთდროულად აერთიანებს, და მათ შორის იცვლის მნიშვნელობებს, ხშირად ყოველგვარი ანალიზის გარეშე.

მედეგობის, როგორც საკვანძო სიტყვის მოქმედების წესის ეს აღწერა არ იქნება სრულფასოვანი უსაფრთხოების საკითხთან მედეგობის განსაკუთრებული კავშირის განხილვის გარეშე. საქმე აქ იმდენად იმაში კი არაა, რომ უსაფრთხოება მედეგობის ცნების ზეგავლენის ქვეშ მოქცეული კიდევ ერთი თემატური ველია, არამედ იმაში, რომ მედეგობისა და უსაფრთხოების მგრძნობელობები მჭიდროდაა ერთმანეთთან დაკავშირებული „ტერორიზმის, ბუნებრივი კატასტროფების, პანდემიების და სხვა მადესტაბილიზებელი გამოწვევებისგან მომავალი საფრთხეებით“ ნაკვებ თანამედროვე ბიოპოლიტიკაში.¹⁸ მარკ ნეოკლეუსის მტკიცებით, მედეგობამ შეითვისა და ჩაანაცვლა უსაფრთხოების ლოგიკა, გაგებული, როგორც ინდივიდუალურ სუბიექტურობის სტრუქტურად, ისე ეროვნული პოლიტიკის პრინციპად. აქედან გამომდინარე, მედეგობაზე თანამედროვე აქცენტი შეიძლება უსაფრთხოების ახალი აპარატის ნაწილად ჩაითვალოს, რადგან მედეგობა „პირადი პრობლემების ემოციურ მართვას უკავშირებს უსაფრთხოების უფრო ფართო დღის წესრიგს და კრიზისის პერიოდში დაგროვების ლოგიკას“.¹⁹ ჩვენ ამ მჭიდრო კავშირის გაგება შემდეგნაირად შეგვიძლია დავიწყოთ. ვინაიდან იდეა, რომლის მიხედვითაც შეიძლებოდა საზოგადოების, ისევე როგორც თვითის ისეთი დაცვა, რომ ის ურყევი, ხელშეუხებელი და ყოველგვარი დაქცევისგან [undoing] თავისუფალი იქნებოდა — სულ უფრო არადამაჯერებელი ჩანს, ამიტომ უსაფრთხოება ახლა მედეგობის იდეით ჩამოყალიბდა. ეს ხსნის ახალ ჰორიზონტს, ინდექსირებულს სულ უფრო გავრცელებულ გამოთქმაზე „უსაფრთხოება და მედეგობა“²⁰, რომელშიც უსაფრთხოება გაგებულია არა (მხოლოდ) როგორც ეფექტური დაცვა რაიმეს შესაძლო ზემოქმედებისგან, რომელიც საფრთხეს ქმნის ან ზიანს აყენებს, არამედ (ასევე) ასეთი ზემოქმედების ან ზიანის შექცევის უნარის განვითარებად, როგორც მორიგ გზად საზოგადოების, სისტემის ან თვითის მთლიანობის შენარჩუნებისთვის. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, თუ უსაფრთხოება არ შეიძლება (მხოლოდ) იყოს გაგებული, როგორც ეფექტური თავშესაფარი სხვადასხვა სახის საფრთხისგან, ის შეიძლება განიხილებოდეს, როგორც გზების პოვნა არა მხოლოდ ზიანის პრევენციისა და კონტროლისთვის, არამედ მისი შექცევის [reverse] მიზნით. ძალის ეს ახალი გაგება არ

¹⁸ McAslan, Community Resilience, 1.

¹⁹ Neocleous, “Resisting Resilience.”

²⁰ მაგალითისთვის გამოდგება „უსაფრთხოების კვლევების“ მიერ “უსაფრთხოებისა და მედეგობის კვლევების” შეთავსება (მაგ., Northeastern University-ში), ან Presidential Policy Directive/PPD-21 Critical Infrastructure Security and Resilience”, 2013 წლის 12 თებერვალი, [http.://www.whitehouse.gov/](http://www.whitehouse.gov/)

გულისხმობს თავს დატეხილი საშინელი მოვლენების პრევენციას; არამედ ყველა გამოწვევისა და საფრთხისთვის მზადყოფნას. როგორც ჩანს, მედეგობა ახლებურად აყალიბებს უსაფრთხოებას, როცა უსაფრთხოების პრევენციად და დაკავებად გაგებას ის ავსებს უსაფრთხოების, როგორც ზემოქმედების მინიმუმამდე შემცირებისა და მისი კვალის წაშლის გაგებით. პრეკარიულ ჟამს, მედეგობა ახალი უსაფრთხოებაა.

უსაფრთხოება და მედეგობა

უსაფრთხოების ასეთი ფორმულირება შეიძლება შევადაროთ იმას, რასაც სოციოლოგებმა, და განსაკუთრებით ევროპაში, 1980-იან წლებში „რისკის საზოგადოება“ უწოდეს. ულრიხ ბეკის გავლენიან ანალიზში, რისკის საზოგადოება გაგებულია, როგორც „თავად მოდერნიზაციის შედეგად გამოწვეულ და შექმნილ საფრთხეებთან და დაუცველობასთან გამკლავების სისტემატური გზა“. ეს რეფლექსურობა — მოდერნულობის არსებობის "მეორე მომენტი", როგორც ეს ბეკს ესმის, — რაციონალიზაციის პროცესების დისტოპიურ შედეგებთანაა დაკავშირებული, რომლებსაც ბეკი მოდერნულობის შუაგულში აყენებს, და მისი განადგურების შესაძლებლობას წარმოიდგენს. ამრიგად, რისკის საზოგადოება გულისხმობს კომპლექსურობას და ურთიერთდამოკიდებულებას, ისევე, როგორც სკეპტიციზმს ადამიანის უნარის მიმართ, გააკონტროლოს ეს პროცესები.²¹ როგორც ცნობილია, ის თავის წევრებს გაურკვეველობაში ცხოვრებისთვის წირავს. ბეკის რისკების საზოგადოების გაგება ეკოლოგიური კრიზისის კონტექსტში გაჩნდა, როცა ის 1980-იან წლებში საგრძნობი გახდა დასავლეთში, და შესაბამისი ცნობიერება, რომ გარემოსდაცვითი რისკები (პოსტ)ინდუსტრიული საზოგადოების უპირატეს პროდუქტად და არა მხოლოდ უსიამოვნო, მაგრამ მართვად გვერდით ეფექტად იქცა. ბეკის პირველი ფორმულირება რისკის საზოგადოების შესახებ გამოქვეყნდა 1986 წელს უკრაინის საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის ჩერნობილის ატომურ ელექტროსადგურში აფეთქებამდე, მაგრამ თეორიის შემდგომი შემუშავების დიდი ნაწილი ამ ატომურ კატასტროფასთან მიმართებით მოხდა. ეკოლოგიური კატასტროფის ტროპი გადამწყვეტი იყო რისკისა და მედეგობის თანამედროვე გაგების ადრეულ განვითარებაში; მოგვიანებით კი, მისი ტროპების რიგს ტერორიზმიც შეუერთდა. 2001 წელს ნიუ-იორკში მსოფლიო სავაჭრო ცენტრზე თავდასხმამ, ერთ-ერთმა ყველაზე კრიტიკულმა მოვლენამ „უსაფრთხოების და მედეგობის“ დისკურსის აღზევების თვალსაზრისით, შეიძლება ითქვას, რომ ტერორიზმი თანამედროვე გლობალიზებული სამყაროს მართვადი გვერდითი ეფექტიდან მის ერთ-ერთ მთავარ

²¹ Beck, Risk Society, 21.

პროდუქტად წარმოადგინა, რაც ტერორიზმთან დაუსრულებელი ომის გამოცხადებაში გამოიხატა. ამ თავდასხმების დომინანტური ამერიკული ხედვა თავის თავში აერთიანებს როგორც შოკის ნარატივს, რომელიც გამოიხატება ინდივიდუალური და კოლექტიური სხეულის დაღუპვისადმი მოწყვლადობის გაგების უუნარობით, ან მისი უარყოფით, ისე დაზიანებადობისა და ხელშეუხებლობის ნარატიულ გადაწყობას. ამ ნარატივის მიხედვით, თავდასხმებამდე წარმოუდგენელი იყო, რომ საგარეო თავდასხმით ეროვნული სხეულის საფუძველი ისე მორღვეულიყო, რომ ერი თავიდან ბოლომდე შეერყია და გაენადგურებინა. თუმცა, 11 სექტემბრის მოვლენებმა გამოააშკარავა იმ რწმენის გულუბრყვილო ილუზიურობა, რომ ასეთი გარღვევა არასდროს მოხდებოდა. ამ გაფანტულ ილუზიასთან გამკლავების საშუალებად გამოჩნდა მედეგობა, რომელიც გულისხმობდა სწრაფ აღდგენასა [bouncing back] და საქმიანობასთან დაბრუნებას და ასევე, ნორმალურ საბაზრო ურთიერთობებთან დაბრუნებასაც.²²

უსაფრთხოების აპარატთან მედეგობის მჭიდრო კავშირი ცხადყოფს უსაფრთხო თვითისა და საზოგადოების საკითხის სიღრმისეულ სიტუაციურობას, ასევე იმას, თუ როგორ კვებავს ეს სიტუაციურობა მედეგობის კონცეფციას. იმისათვის, რომ გავიგოთ, რას აწარმოებს და რას გამორიცხავს აშშ-ს დომინანტური ნარატივები 2001 წლის თავდასხმების შესახებ, კარგი იქნება მოვიხმოთ ჯუდით ბატლერის წიგნი, "პრეკარიული ცხოვრება", სადაც ის ამაღელვებლად აღწერს თავდასხმის შემდგომ ფსიქო-სოციალურ დინამიკას, სადაც ეროვნული განცდა იმისა, რომ შეერთებულ შტატებში მარცხი დაკმაყოფილდა საზღვრების გამყარებითა და სეკურიტიზებით, როგორც ეროვნული საზღვრების, ისე ეროვნული იდენტობის თვალსაზრისით.²³ ჰეგემონური იდენტობისა და უსაფრთხოების კონსტრუქციებთან დასაპირისპირებლად, ბატლერი ცდილობს მათ გაწყვეტას და წარმოსახვისთვისა და სხვაგვარი მოქმედებისთვის სივრცის დატოვებას ცდილობს. ამისთვის ის მკითხველის ყურადღებას ამახვილებს სხვების თვითის ფუნდამენტურ მოწყვლადობაზე, ისევე, როგორც სხვებთან არსებით დამოკიდებულებაზე. ეროვნული სუვერენიტეტი ცხოვრების ამ ფაქტების დამღევას ცდილობს და სწორედ ამიტომ, ის არასწორად აფასებს, ან უარყოფს თვითის ურთიერთობითობას [relationality], რაც გულისხმობს, რომ ჩვენ სხვების მეშვეობით ვართ როგორც შემდგარები, ისე განმარცვულები

²² ეს საკმაოდ ცხადი გახდა 2001 წლის 20 სექტემბერს, ერისადმი პრეზიდენტ ბუშის მიმართვაში, რომელიც მოიცავდა შემდეგ თხოვნას: „გთხოვთ განაგრძოთ თქვენი ჩართულობა და ნდობა ამერიკის ეკონომიკისადმი“.

²³ Butler, Precarious Life.

[dispossession].²⁴ ბატლერის ხედვით, მწუხარება [grief] შეიცავს შესაძლებლობას, ჩავწვდეთ თვითის ფუნდამენტურ რღვევადობას²⁵ და ამ ცოდნის მეშვეობით მწუხარება და გლოვა შეიძლება იქცეს გარდამქმნელ ძალად, რომელიც პოლიტიკას დაედება საფუძველად. ბატლერის მტკიცებით, გლოვა შეიძლება განვიხილოთ თვითისა და სხვებთან ურთიერთობის გარდაქმნაზე თანხმობად, რომლის საბოლოო შედეგები წინასწარ ვერ გვეცოდინება.²⁶ ეს ხედვა სრულიად განსხვავდება 9/11-ზე დომინანტური რეაქციებისგან, როდესაც მოწყვლადობისა და სხვაზე დამოკიდებულების ფაქტის უკუგდების ხარჯზე ადგილი ჰქონდა სუვერენულობის განმტკიცების მცდელობას, მისი თვითფლობისა და გარემოზე ბატონობის მნიშვნელობით.

სწორედ აქ ჩნდება მედეგი სუბიექტის თანამედროვე ფიგურა, რომელიც ამავედროულად, პირველი სამყაროს სუბიექტიცაა, შიშით მდგარი ტერორიზმისა და სხვა მოსალოდნელი კატასტროფების წინაშე და მისი უსაფრთხოებისადმი სწრაფვა, მნიშვნელოვანწილად, მხარს უბამს გლობალურ ჩრდილოეთში ჩამოყალიბებულ უსაფრთხოების პოლიტიკებს. ეს ფიგურა მედეგობასა და მოწყვლადობას შორის კავშირს რეალურს ხდის: მის მიერ მხარდაჭერილი მედეგობის კონცეფცია ზუსტადაც გულისხმობს ცვლილებების შესაძლებლობის გამორიცხვას, რაც ასე მნიშვნელოვანია ბატლერის მიერ დანახული მოწყვლადობის, სხვაზე დამოკიდებულებისა და მწუხარების გამოცდილებებისთვის. უფრო ზუსტად რომ ვთქვათ, მედეგობის ამ გაგებაში გამორიცხულია ცვლილებების შესაძლებლობა, ვინაიდან ესაა მცდელობა, დაუბრუნდე იგივეურობას, ნულოვან წერტილს, სადაც კატასტროფა ან ძლიერი ზემოქმედება საბოლოო ჯამში არ ტოვებს ნატვიფარს, კვალს. ამრიგად, მედეგობა ხელახლა აცოცხლებს თვითკმარობის ფიგურას, შესაბამისად, ბატონობის ფანტაზიას, და ამას აკეთებს მაშინ, როცა კლიმატის ცვლილება, ტერორიზმთან ომი და ეკონომიკური კრიზისები (თუ მხოლოდ ჩვენი დროის რამდენიმე სისტემურ "რისკს" ან საფრთხეს ჩამოვთვლით) მთელ მსოფლიოში უფრო და უფრო მეტ უარყოფით გავლენას ახდენს ადამიანთა ცხოვრებაზე — განსაკუთრებით, ყველაზე ღარიბებზე. მედეგობა ზურგს აქცევს მოწყვლადობას, და ის გზა, რომლითაც ამას აკეთებს, შეგვიძლია თანამედროვე სუბიექტად ჩამოყალიბების სიმპტომადაც დავინახოთ, თუ კი გავყვებით ლინ ლეიტონის არგუმენტს, რომ ნეოლიბერალური სუბიექტურობა მოწყვლადობის უარყოფაზეა დაფუძნებული, რასაც ის სამარცხვინოდ მიიჩნევს, და

²⁴ Butler, *Precarious Life*, xii.

²⁵ Butler, *Precarious Life*, 28.

²⁶ Butler, *Precarious Life*, 21.

დამოკიდებულებასთან, საჭიროებასთან და სხვა ტიპის მოწყვლადობებთან დისოცირებაზე. ლეიტონის ხედვით, ყოფნის ამ მდგომარეობებისგან თავდაცვა მანიაკური აქტივობების ფორმებს იღებს, შიგადაშიგ სხვადასხვანაირად ხელმისაწვდომი მედიტაციური და აღდგენითი სერვისების მოკლე ეპიზოდებით.²⁷ მედეგობა არსებითად აღდგენის სფეროს ეკუთვნის.

პირველი სამყაროს მედეგობასა და უსაფრთხოებას შორის მჭიდრო კავშირის გააზრებამ შეიძლება უკეთ დაგვანახოს მედეგობის სტრუქტურული კავშირი იმასთან, საიდანაც მომავალი საფრთხეებისგანაც უნდა დაგვიცვას. თავშივე მედეგობის იდეა კატასტროფაზე ან საფრთხეზეა დამოკიდებული, რომლის გარეშეც ის ვერ იარსებებს. იგი დიალექტიკურადაა დაკავშირებული კატასტროფასთან: კატასტროფის, ან, სულ მცირე, საფრთხის გარეშე არ არსებობს მედეგობა (მისი საჭიროება). სხვა სიტყვებით, მედეგობისკენ დაჟინებული სწრაფვა ითხოვს და აცოცხლებს კატასტროფას ან მის საფრთხეს.²⁸ ამ დიალექტიკური კავშირის დანახვა მიგვანიშნებს, რომ მედეგობის მდგრადობისთვის შეიძლება საჭირო იყოს კატასტროფის, ან სულ მცირე, მისი საფრთხის მუდმივობა. მეტიც, თუკი თავიდან მედეგობა სასურველი სიკეთეა, რომელსაც 9/11-ის შემდეგ რისკების მართვის სტრატეგიები მისდევს და კულტივირებს, ის დროთა განმავლობაში თავად ხდება იმ პრობლემის ნაწილი, რომელსაც ეს სტრატეგიები უმიზნებენ. თუკი ის, რაც საფრთხედ მიიჩნევა, მედეგი აღმოჩნდება და განაგრძობს უკან დაბრუნებას, თანაც ადრინდელთან შედარებით უფრო გაძლიერდება, მაშინ მედეგობა საყურადღებო რისკია. თუკი ეკოლოგიური კატასტროფები, მომაკვდინებელი ვირუსები ან ტერორისტული ჯგუფები მედეგები გამოდგება, მაშინ მედეგობა განურჩეველი გახდება იმ საფრთხისა ან კატასტროფისგან, რომლის დაძლევასაც მედეგობა თავიდან ცდილობდა, რასაც საბოლოოდ მიყვავართ იქამდე, რომ განსხვავება საფრთხესა და მედეგობას შორის იშლება.

მედეგთა ჯარი

²⁷ Layton, “What Divides the Subject?,” 68.

²⁸ ეს დიალექტიკური კავშირი შთამბეჭდავდაა გამოხატული ცნობილ სიმღერაში, რომელიც კარგად ასახავს მედეგობის ეთოსს: კელი კლერკსონის “რაც არ გკლავს (გაძლიერებს)” სიმღერის (შემდეგ კენი უესტის მიერ ადაპტირებული) ბოლოსკენ, სუბიექტს, რომელიც უბედურებას ან რღვევას განასახიერებს (ამ შემთხვევაში ურთიერთობის დასრულებას), პირდაპირ მიმართავენ მაძლიერებით. “შენი წყალობით ახალი ცხოვრება დავიწყე, შენი წყალობით მე აღარ ვარ გულგატეხილი, შენი წყალობით როგორც იქნა ჩემს თავზე ზრუნვა დავიწყე”, ისმის სიმღერაში, რითაც სიმღერაში ნაქები მედეგობის მიზეზისადმი მაძლიერებაა გამოხატული.

პლანეტის მოსახლეობის უმრავლესობისთვის, მთლიანობისა და საზღვრების დაცვის პრიზმაში ინდივიდუალური თუ კოლექტიური სხეულების უსაფრთხოების გაგება თითქმის სრულად უცხოა. უსაფრთხოების ეს დანაკლისი დიფერენცირებულია კლასობრივი, გენდერული, ეთნიკური და რასობრივი და საერთაშორისო შრომის დანაწილების სოციალური ურთიერთობების საფუძველზე. უსაფრთხო თვითები და უსაფრთხო კავშირები, სუვერენულობა და ბატონობა, არაა ის ფანტაზიები, რომლის ფუფუნება მოსახლეობის უმრავლესობას აქვს. მიუხედავად ამისა, ხშირად სწორედ მოსახლეობის ეს ჯგუფები ინათლებიან “მედეგებად”, რაც ამ კონტექსტში არა უსაფრთხოებას, არამედ გადარჩენას უკავშირდება.

აქ უკვე მედეგობის მეორე თანამედროვე ფიგურა ჩნდება: გლობალური სამხრეთის სუბიექტი, რომელიც გადაურჩა კოლონიზებას, ექსპლუატაციასა და ომებს და ისევ გლობალურ ჩრდილოეთში შემუშავებულ ფისკალური დისციპლინის პოლიტიკებს და ექსპლუატაციის სხვა ფორმებს დაუქვემდებარეს. ამას შეგვიძლია სუბალტერნული მედეგობის სუბიექტი ვუწოდოთ, ან ამ ქვეყნის ლატაკების მედეგობა, რომელიც იშვიათად დიდი ადგილი ატოვებს ადგილობრივი განმავლობაში, ხშირად, აუტანელი სიმბოლური და მატერიალური ძალადობის გაძლების პრაქტიკებისგან. სიღატაკის [destitution] პირობებში გადარჩენის პრაქტიკებს — სხვადასხვა პირობებში მოხვედრილი ადამიანების მიერ რეგულარულად სიცოცხლის შენარჩუნებისთვის გაწეული ძალისხმევის პრაქტიკებს — გაცილებით ხანგრძლივი ისტორია აქვთ, ვიდრე მედეგობის დღევანდელ მნიშვნელობას, მინდა აღვნიშნო, რომ ფასი, რომელსაც ვიხდით საკუთარ პირობებთან ჭიდაობაში აღმოჩენილი ადამიანების პრაქტიკებისთვის "მედეგობის" დარქმევით — შეიძლება ძალიან მაღალი იყოს. სავალუტო ფონდის და მსოფლიო ბანკის მსგავს გლობალურ ეკონომიკურ ინსტიტუტებს შეუმჩნეველი არ დარჩენიათ მედეგ ხალხთა არმია, რომლებიც სხვადასხვა შოკისგან მიღებულ ჭრილობებს იშუშებენ, მათ შორის, სტრუქტურული დისციპლინის პროგრამების და სხვა ახლად მოგონილი ფისკალური დისციპლინის პოლიტიკებისგან. ეკონომიკური და პოლიტიკური ინსტიტუტები, რომლებიც დიდწილად თავად არიან პასუხისმგებელი მედეგობაზე, თუ კი ასე გვინდა მას ვუწოდოთ, რომლის საჭიროებასაც პრეკარიულობის თანამედროვე პირობები ქმნის — ამა ქვეყნის ლატაკთა მედეგობას ისინი ფეტიშად აქცევენ. სიღარიბის შემცირების პროგრამებში მედეგობის იდეის ცენტრალურობის კრიტიკისას ნეოკლესი წერს: "იმ წარმოდგენის მშვენიერება, რომ მედეგობაა ის, რაც მსოფლიოს ღარიბებს სჭირდებათ, მდგომარეობს იმაში, რომ მსოფლიოს ღარიბები უკვე მედეგები არიან; და რომ ერთადერთი, რაც მათ სჭირდებათ, რეალიზების უნარებში ტრენინგია. სწორედ აქედან

მოდის სავალუტო ფონდის ლიტერატურაში გავრცელებული მშენებლობის, დასწავლისა და განვითარების მოტივები".²⁹

შეგვიძლია ვთქვათ, რომ მედეგობას ამ კონტექსტში უყურებენ როგორც "ნედლ მასალას", რომელიც უხვადაა მოცემული ნეოლიბერალურ მსოფლიოში, რომელიც, თუ ნაომი კლაინის არგუმენტს გავყვებით, მსოფლიოს შოკებისა და კატასტროფებგამოვლილი ხალხებისა და ქვეყნების სისტემური ექსპლუატაციის გზით მოევლინა.³⁰ ნედლი მასალა კოლონიზაციისა და საერთაშორისო შრომის დანაწილების ხანგრძლივ პროცესებს მოგვაგონებს, რომელშიც მსოფლიოს პოლიტიკური და ეკონომიკური პერიფერიებიდან ხდება რესურსების ამოღება და ეკონომიკურ ცენტრებში მათი წარმოებაში და სხვა სფეროებში გამოყენება. რაც მთავარია, სუბალტერნული მედეგობა და მისი დამატებული სხეულების სიმრავლე და "მარჯვე თითების"³¹ სიუხვე ქმნის ეკონომიკური წარმოებისა და მოხმარების გლობალური პროცესების ინფრასტრუქტურას. ნედლი მასალა ასევე მოგვაგონებს გვიანი კაპიტალიზმის საკვანძო სიტყვას — ადამიანურ კაპიტალს, როგორც ცოდნისა და უნარ-ჩვევების, მათ შორის, პიროვნული თვისებების მარაგს, განსახიერებულს უნარში, შრომითი აქტივობების შესრულების გზით აწარმოო ღირებულება. რაც შეეხება საწარმოო პროცესსა და შრომით ბაზარს, მშრომელთა მედეგობა ძვირფასი საქონელია, ალბათ რესურსების მაგვარი, რომელიც ძალაუფლების გლობალური ცენტრების თვალში იმდენად ძვირფასია, რომ უარს ვერ იტყვი მათ ამოღებასა და გადამუშავებაზე. სავალუტო ფონდისა და მსოფლიო ბანკის მსგავსი გლობალური ინსტიტუტები ახლა ინვესტიციებს დებენ ტრენინგ პროგრამებში, რათა განავითარონ და გააძლიერონ ინდივიდების მედეგობა, განსაკუთრებით, გლობალურ სამხრეთში. ეს ინვესტიციები შეგვიძლია გავიგოთ, როგორც მათი მეთოდი, რომლითაც გადარჩენის ხანგრძლივ და ძალზედ შემოქმედებით სტრატეგიებს უსაფრთხოდ მოარგებენ ხარბი გლობალური ეკონომიკის საჭიროებებს: მედეგი სუბიექტი ისაა, ვისაც შეუძლია ფისკალური დისციპლინის ზეგავლენის ატანა და პროდუქტიულობის შენარჩუნება.

მედეგი თვითის ტექნოლოგიები

აქამდე ჩვენ მედეგი სუბიექტის ორ ფიგურას შევხვდით და ისინი ძალიან განსხვავებულად არიან პოზიციონირებული თანამედროვე გეოპოლიტიკურ და

²⁹ Neocleous, "Resisting Resilience," 4–5.

³⁰ Klein, *The Shock Doctrine*.

³¹ Elson and Pearson, "Nimble Fin gers Make Cheap Workers."

ეკონომიკურ ძალაუფლებრივ ურთიერთობებთან მიმართებით. მიუხედავად ამისა, მედეგობა, როგორც სუბიექტად ჩამოყალიბების წესი, გავლენას ახდენს და აყალიბებს ბევრ სხვას: ვინ არიან ის სუბიექტები, რომლებიც გასამყაროების ამ წესით ჩნდებიან, რომლებიც მზად არიან ამ მედეგ ახალ სამყაროში საცხოვრებლად? და გულისხმობს თუ არა მედეგ სუბიექტად ჩამოყალიბების პროცესები მათ რაიმე საერთოს უზარმაზარი სტრუქტურული განსხვავებების მიღმა? კლასიკურ ფსიქოლოგიურ მიდგომაში, მედეგობა აღნიშნავს ინდივიდუალურ მახასიათებლებს, რომლებიც დაკავშირებულია სტრესული სიტუაციების გამკლავებასთან და რისკ-ფაქტორების ნეგატიური ზემოქმედების შერბილებასთან. ამ ხედვის მიხედვით, მიუხედავად იმისა, რომ მატერიალური პირობები შეიძლება ობიექტურად მძიმე იყოს, არსებობს სუბიექტური განსხვავებები, თუ როგორ უმკლავდებიან ადამიანები ასეთ სტრესს, შოკს და ტრავმას. მედეგობის ფსიქოლოგიურ მიდგომას აინტერესებს იმ სუბიექტური განსხვავებებისა და მახასიათებლების პოვნა, რომლებმაც უნდა ახსნას, თუ რატომ არის ზოგიერთი ინდივიდი უფრო მედეგი, ვიდრე სხვა. რა სჭირდება ადამიანს, რომელსაც თავს უბედურება და შემდგომი სირთულეები გადახდება, აიტანოს შოკი, დაბრუნდეს და დაძლიოს ეს სირთულეები?³²

თუმცა, ასეთი მიდგომა თავისთავად იღებს, რომ „თვითი“ არ იმსხვრევა და, შესაბამისად, დაშვებად იღებს „თვითის“ უწყვეტობას და თანმიმდევრულობას შოკამდე, მის დროს და მის შემდეგ. ის, რაც მისი თვალსაწიერის მიღმაა, არის ძალაუფლებრივი ოპერაციები, რომლებიც ჩართულები არიან სუბიექტად ჩამოყალიბების პროცესში, და იმის შესაძლებლობა, რომ ასეთმა შოკმა შეიძლება ძირეულად შეცვალოს სუბიექტი. აქ მაინტერესებს არა ის, თუ ზოგიერთი ადამიანი როგორ უკეთ უმკლავდება შოკს ან ტრავმას, არამედ ის, თუ ჩვენ დროში როგორ ყალიბდებიან სხვადასხვა მედეგი სუბიექტები. სხვა სიტყვებით, მედეგობა ჩემთვის არაა ცნება იმის აღსაწერად, თუ რამდენად კარგად უმკლავდებიან ინდივიდები თანამედროვე საზოგადოების გამოწვევებს, არამედ გასაღები, რომლითაც შევისწავლი თანამედროვე ძალაუფლებრივ ოპერაციებს და განსაკუთრებით, სუბიექტად ჩამოყალიბების პროცესებს, რომლებიც ნეოლიბერალური მმართველობისა და ბიოძალაუფლების სფეროს ეკუთვნის. ამ პერსპექტივის მიხედვით, ნეოლიბერალიზმი არა მხოლოდ პოლიტიკური ეკონომიაა, არამედ კულტურული პროექტიც, რომელიც მიდრეკილია სოციალური ურთიერთობებისა და სუბიექტურობების ახლებური

³² Hall and Lamont, Social Resilience, 12–13

გადაწყობისკენ, რაც ასე დამაჯერებლად აღწერეს ისეთმა მკვლევრებმა, როგორებიც არიან ლორენ ბერლანი და ვენდი ბრაუნი.³³

ნეოლიბერალურ პოლიტიკურ ეკონომიაში, მედეგობა “ზნეობრივი კოდის” ნაწილი ხდება: ნეოლიბერალური დროის “კარგი სუბიექტები” არიან ისინი, ვისაც მედეგი გზებით შეუძლიათ მოქმედება და თავიანთი აგენტობის განხორციელება. კარგი სუბიექტი, წერს ნეოკლეუსი, “ნებისმიერ სიტუაციას გადაურჩება და წარმატებას მიაღწევს“, ის შეძლებს „შეინარჩუნოს ბალანსი“ რამდენიმე მოკლევადიან და ნახევარგანაკვეთიან სამსახურს შორის, „დაძლიოს ცხოვრებისეული დაბრკოლებები“, როგორიცაა, მაგალითად, პენსიაზე გასვლა პენსიის გარეშე, და უბრალოდ „გაძლიერებული დაბრუნდეს“ [bounce back] ყველაფრისგან, რაც მას თავს დაატყდება, იქნება ეს სოციალური სერვისების შეკვეცა, ხელფასების გაყინვა თუ გლობალური ეკონომიკური კრიზისი. ნეოლიბერალური მოქალაქეობა სხვა არაფერია, თუ არა ტრენინგი მედეგობაში, როგორც თვითის ახალი ტექნოლოგია: ტრენინგი იმაში, როგორ გაუძლო კაპიტალის მიერ განცდილ ნებისმიერ კრიზისს და სახელმწიფოს მიერ კაპიტალის გადასარჩენად მიღებულ ნებისმიერ ზომას“. ³⁴

შეიძლება ითქვას, რომ აქ ეთიკურ იმპერატივთან გვაქვს საქმე, რომლის მიხედვითაც ადამიანმა უნდა დაძლიოს ჩვენი დროის საფრთხეები და შოკები და რომ ზნეობრივი კეთილშობილება სწორედ ამ დაძლიებაშია. გარდა ამისა, “მედეგობა”, როგორც საკვანძო სიტყვა, ასევე გულისხმობს ადრინდელთან შედარებით უფრო გაძლიერებულ დაბრუნებასაც, შოკებისგან ჩამოყალიბებულ სამყაროსთან ადაპტაციას. სხვა სიტყვებით, მედეგ სუბიექტს უნდა შეეძლოს სარგებელი მიიღოს ყველაფრისგან, რაც შეიძლება თავს დაატყდეს.³⁵ რობინ ჯეიმსი ამ იმპერატივს ახასიათებს ნიცშეს გამოთქმის — “რაც არ მკლავს, მაძლიერებს” — ერთგვარ გარდაქმნად უნივერსალური დევიზის სახით: “უფრო ძლიერი უნდა იყო”.³⁶

იმისათვის, რომ სრულფასოვნად გავიაზროთ, როგორ კავშირდება ზნეობრივი კოდები სუბიექტთან, სასარგებლო იქნება ფუკოსთან მიბრუნება, რომელიც ამტკიცებს, რომ ზნეობრივი კოდები ადამიანის ეთიკურ სუბიექტად ჩამოყალიბებას ემსახურება,

³³ Berlant, Cruel Optimism; Brown, “Neoliberalism and the End of Liberal Democracy,” და Edgework: Critical Essays on Knowledge and Politics.

³⁴ Neocleous, “Resisting Resilience,” 5.

³⁵ მედეგობის შესახებ დაწერილმა ახალმა პოპულარულმა წიგნმა ამ უნარს “მედეგობის დივიდენდი” უწოდა, რომელიც დაბრკოლების ახალ შესაძლებლობად გარდაქმნის საშუალებას იძლევა, რაც შემდგომი ზრდისა და გაფართოებისთვისაა გამოყენებადი. იხილეთ, Rodin, The Resilience Dividend.

³⁶ James, Resilience and Melancholy.

ხოლო ეთიკურ სუბიექტად ჩამოყალიბება ხდება თვითის პრაქტიკების მიერ მხარდაჭერილი სუბიექტად ჩამოყალიბების წესებით.³⁷ ეთიკური ფორმირება გაიგება ინდივიდის საკუთარ თავზე მუშაობად, შრომად, რომელშიც ინდივიდი საკუთარ თავს ზნეობრივ წესებსა და ქცევის ნორმებს უქვემდებარებს. ამრიგად, მედეგი სუბიექტი ჩნდება მაშინ, როცა ინდივიდი, პირდაპირ ან ირიბად, გრძნობს ან აგრძნობინებენ, რომ მედეგობის ზნეობრივი კოდები მასაც ეხება და შესაბამისად, მის მიხედვით იწყებს მოქმედებას. როცა ის ჰყაბულდება მედეგი წესით მოქცევას, შეიძლება, მაგალითად, დაიწყოს იმ რესურსების მოძიება, რომლებიც მედეგი თვითის მშენებლობაში რჩევებს აძლევს. ამ მიდგომაში, სუბიექტის აგენტობად დანახულია ძალაუფლების მოდალობა, რომლის მეშვეობითაც ინდივიდები თავიანთ თავებს ზნეობრივი დისკურსის ნებელ სუბიექტებად გარდაქმნიან. ამრიგად, აგენტობა გულისხმობს გარკვეული ტიპის ქმედებებისთვის საჭირო უნარ-ჩვევებს, რომელთა შეძენა ზუსტადაც გარკვეულ დისციპლინების მიმართ მორჩილებით მიიღწევა. მედეგობის შემთხვევაში, მასში ვარჯიშისა და წვრთნის ტექნიკები მუშავდება და ხელმისაწვდომია თვითდახმარების წიგნებისა და მედეგობის კურსების მზარდი ბიზნესის მეშვეობით. მასმასადამე, მედეგობის როგორც საკვანძო სიტყვის მეშვეობით და მასში ხორციელდება კონკრეტული ბიოპოლიტიკური ძალაუფლება, რომელიც სუბიექტურობის ახალ რეჟიმებს აწარმოებს, ანუ ახალ მედეგ სუბიექტებს.

თუკი ნებისმიერ სუბიექტად ჩამოყალიბების პროცესი ხელს უწყობს, და აფერხებს, გარკვეულ ქმედებისთვის საჭირო ამა თუ იმ უნარ-ჩვევების განვითარებას, რა ტიპის აგენტობაა სახასიათო მედეგი სუბიექტებისთვის? და რა ტიპის აგენტობების განვითარებას აფერხებს ან სრულიად გამორიცხავს მედეგობაში წვრთნის ტექნიკები? იმის თქმა, რომ მედეგობის ეთოსზე თვითის დაქვემდებარება ქმნის აგენტად ყოფნის ისეთ წესებს, რომლებსაც აქვთ მოქნილობის, გამტანობისა და მორგებადობის უნარ-ჩვევები — თავისთავად ცხადი დასკვნა იქნებოდა. ამ უნარ-ჩვევებში გადამწყვეტია ბევრის ან ყველაფრის დაკარგვის — საკუთარი მოძრავი ქონების, ასევე საკუთარი ადგილისა და მიკუთვნებულობის განცდის, როგორც ეს მილიონობით დევნილს და იძულებით გადაადგილებულ პირს ემართება — და ყველაფრის თავიდან დაწყების უნარი. და შეიძლება მთელი თავისი საშინელებებით ყველაზე ცუდი სცენარი ზუსტად არ შესრულდეს (თუმცა, მსოფლიოში ბევრისთვის ზუსტად ასე ხდება), მედეგობის ტექნოლოგიები მუდმივი "მზადყოფნის" განცდას ავითარებს. "ადამიანი მზად უნდა იყოს ყველაფრისთვის, რაც შეიძლება მოხდეს, და რისთვისაც ახლა შეიძლება მზად არ იყოს", წერს ნეოკლეუსი, დაწყებული მომავალი კრიზისით და ყველაზე ცუდი

³⁷ Foucault, *The History of Sexuality*, vol. 2; Foucault, *The Use of Pleasure*.

სცენარით, დასრულებული თავად აპოკალიფსით. მედეგი თვითის ფორმირება დროის გარკვეულ გაგებაში და მისი გავლით ხდება: მედეგობა მომავლის გაგებას გულისხმობს, ოღონდ მომავლის, რომელიც წარმოსახულია კატასტროფად და კატასტროფისგან აღდგენად.³⁸

მედეგი თვითის ჩამოყალიბებისთვის გადამწყვეტია მომავლის კატასტროფისა და მისგან აღდგენის ციკლად დანახვის უნარი, ეს კი მიგვანიშნებს აგენტობის იმ ტიპზე, რომელსაც მედეგობის ეთოსი შეუძლებელს ხდის: ის აფერხებს მომავლის სხვაგვარად წარმოდგენის უნარის განვითარებას. მედეგობა, წერს ნუკლეუსი, წარმოსახვის კოლონიზებას გულისხმობს, რაც ჩანს ნეოლიბერალიზმის სლოგანში: "არ არსებობს ალტერნატივა".³⁹ ამ უკვე კარგად ცნობილი რეფრენის მიხედვით, უფრო ადვილია წარმოვიდგინოთ სამყაროს აღსასრული — ეკოლოგიური კატასტროფით, ტერორისტული ჯოჯოხეთით, მომაკვდინებელი დაავადებით, რომელიც მთელ კაცობრიობას გაანადგურებს, ან ყველას კომბინაციით — ვიდრე კაპიტალიზმის, როგორც პოლიტიკური ეკონომიის და მათ შორის – ნეოლიბერალიზმის დასასრულიც. სხვა სიტყვებით, მედეგობა ორმაგადაა დაკავშირებული განძარცვასთან: მედეგობას არა მხოლოდ იწვევს განძარცვა, რომლის დაძლევისაც ის ცდილობს, არამედ ის დამატებით ქმნის განძარცვულობის მდგომარეობებს იმ უნარ-ჩვევების არგანვითარებით, რომლებიც სხვა შესაძლო მსოფლიოების წარმოსახვისთვისაა საჭირო, ასევე აგენტობის სხვა ფორმების, რომლითაც შეიძლება ამ ალტერნატიული წარმოსახვის მიდევნება.

განძარცვის ეს მეორე ტიპი ეხმიანება ლორენ ბერლანის მიერ აღწერილ "სასტიკ ოპტიმიზმს", როგორც აფექტურ რეაქციას ნეოლიბერალურ მდგომარეობაზე. ბერლანს სასტიკი ოპტიმიზმი ესმის, როგორც სუბიექტის მსურველი მიმართება რაღაცისადმი, რაც სინამდვილეში დაბრკოლებაა მისთვის ასე სასურველი წარმატების გზაზე. იგი შენიშნავს, რომ ჩვენს საზოგადოებებში ინდივიდები ვერ ელევან აღმა მობილობის, საიმედო სამსახურის, პოლიტიკური და სოციალური თანასწორობის, და ხანგრძლივი ურთიერთობების ფანტაზიებს, მიუხედავად ფაქტისა რომ ეს ფანტაზიები განუხორციელებელია.⁴⁰ ბერლანის უნდა თქვას არა ის, რომ ოპტიმიზმი თავისთავად სასტიკია, არამედ ის, რომ იგი შეიძლება სასტიკი გახდეს, როცა ჩვენთვის მიმზიდველი ობიექტი ოპტიმისტური მიმართების ობიექტად გადაიქცევა და, რეალურად, ხელს შეუშლის იმ სასურველ ცვლილებას, რამაც, პირველ რიგში, ამ

³⁸ Neocleous, "Resisting Resilience," 6.

³⁹ Neocleous, "Resisting Resilience," 4.

⁴⁰ Berlant, Cruel Optimism, 1.

ობიექტთან მოგვიყვანა. თუკი მედეგობა ინდივიდის გადარჩენის დაპირებას ატარებს, მისი სისასტიკე გარკვეულწილად შეზღუდული შეიძლება იყოს; თუმცა, გაუგებარია თავისით როგორ უნდა გადარჩეს მედეგი ინდივიდი, მაგალითად, ეკოლოგიურ კატასტროფას, რომელიც მთელ მის სარჩო-საბადებელს ანადგურებს, და როგორი შეიძლება იყოს ასეთი გადარჩენა. მიუხედავად ამისა, თუკი კეთილდღეობისა და ცვლილებების დაპირებას მედეგობის მიღწევის მცდელობამდე მივყავართ, რაც, ცხადია, არა ობიექტი, არამედ დგომია [posture], განსხეულება [embodiment], ახალი თვითი, მაშინ მასში დიდი სისასტიკე ყოფილა. ოპტიმიზმი სასტიკია, წერს ბერლანი, როცა ობიექტი შესაძლებლის განცდას აღძრავს და ამავედროულად, შეუძლებელს ხდის იმ ცვლილების მიღწევას, რის გამოც მისკენ სწრაფვა გავრისკეთ. მედეგობა მართლაც აღძრავს შესაძლებლობის განცდას, რომელსაც საკმაო ჰორიზონტალური მხარდაჭერაც შეიძლება ჰქონდეს,⁴¹ მაგრამ ის მატერიალური, ინტელექტუალური და ემოციური შრომა, რომელსაც მედეგობა მოითხოვს⁴², ასევე, დროის გაგებას, რომელშიც ის ჩაწერილია, — თავად უთხრის ძირს არსებითი ცვლილებების შესაძლებლობას. ბერლანის თქმით, აქ ორმაგ სისასტიკესთან გვაქვს საქმე, რადგან თავად მიმართებაში ყოფნის სიამოვნება, იმის მიუხედავად თუ როგორია ეს მიმართება, ინარჩუნებს პიროვნებას ან სამყაროს, რომელიც შემდეგ ებმის ღრმა საფრთხის განცდას, რაც ამავედროულად, ამ მიმართების არსებობის დამდასტურებელი ხდება.⁴³ რთული არაა იგრძნო გარემოსთან მედეგი ურთიერთობის სიამოვნება და მისი შემნარჩუნებელი [sustaining] ძალა, ასევე, დაინახო ასეთი სიამოვნება, როგორ უიმედოდ აბამს ადამიანს მის სამყაროსთან და თანმდევ კატასტროფებთან. მედეგობაზე მიჯაჭვულობა, რაც მართლაც სასტიკ ფორმებს იღებს, ერთი მხრივ, შეიძლება აიხსნას სურვილით საკვების და თავშესაფრის, შემოსავლის ან სამსახურის, ან უსაფრთხო გარემოს ნაკლებობა იმგვარად წარმოვიდგინოთ, რომ ისინი დროებითი გარემოებებად გამოჩნდნენ, რომლებიც უნდა დავძლიოთ და დავძლევთ კიდეც. ეს მედეგ სუბიექტს დაძლევის პროცესის ნაწილად წარმოადგენს. მსგავსი პოზიციონირება თავისებური კომფორტის განცდას იძლევა, რადგან რთულია მიიღო ისეთი მდგომარეობა, რომელშიც არსებული მსოფლიოს მოწყობის გამო სასიცოცხლოდ აუცილებელი თავშესაფარი, სამსახური ან უსაფრთხოება უბრალოდ ნაკლებ სავარაუდოა ან შეუძლებელია რომ გაჩნდეს. მსგავს

⁴¹ მაგალითისთვის, იხილეთ, Transition Movement, www.transitionus.org.

⁴² მიუხედავად იმისა, რომ მდგრადობაზე მათი მსჯელობა ძირითადად ეროვნული პოლიტიკის დონეზეა ორიენტირებული, ლენტზოსი და როუზი ყურადღებას ამახვილებენ მედეგობისთვის საჭირო მატერიალურ შრომასა და ინფრასტრუქტურაზე: იხილეთ Lentzos and Rose, “Governing Insecurity”. მე მჯერა, რომ მნიშვნელოვანია ვიფიქროთ მედეგობის პიროვნულ ეთოსზე, მათ შორის, შრომის თვალსაზრისითაც.

⁴³ Berlant, Cruel Optimism, 2.

იმედზე ან რწმენაზე და დაძლევის პოზაზე უარის თქმა, ცხადია, შეიცავს სუბიექტის მორღვევის შესაძლებლობას, თუმცა, ნაკლებ ცხადია, რა პოტენციალს შეიძლება ატარებდეს მსგავსი რღვევა — რა ახალი ჰორიზონტები შეიძლება გახსნას. თუმცა, მედეგობაზე მიჯაჭვულობა ჩვენ, როგორც ინდივიდუალურად, ისე კოლექტიურად, რეალურად ხელს გვიშლის სხვა მიმართულებით მოძრაობაში. ამ კონტექსტში მედეგობა სხვაგვარად წარმოსახვისა და სხვაგვარად მოქმედების უნარის დაკარგვის სიმპტომია, ხოლო სისასტიკე – ასეთი მდგომარეობის ერთ-ერთი პოლიტიკურად ფრთხილი სახელწოდება.

მედეგობის გენდერიზება

ნეკლოუსი თავის ესეის *მედეგობასთან წინააღმდეგობას* იწყებს ბრიტანული გამოცემა The Observer-ის რჩევების სვეტისთვის გაგზავნილი ახალგაზრდა ქალის წერილით. წერილში აღწერილია ბრაზიან და მოძალადე კაცთან ცუდ ურთიერთობაში ჩარჩენილობის გამოცდილება. იზოლირებულობა ოჯახისგან და მეგობრებისგან, და დამოკიდებულება სამსახურზე, რომლის დაკარგვაც არ შეუძლია, ის თავს გაქვავებულად გრძნობს, ან მისი სიტყვებით: “წარმოდგენა არ მაქვს, როგორ დავტოვო ეს ურთიერთობა”. გასრესილი სირცხვილის განცდით, რომ ასეთ სიტუაციაში ამოყო თავი, ის თავის წერილს დანაწევრებით ასრულებს, “მედეგობის სწავლა რომ შემეძლოს, ვგრძნობ, რომ ბევრი ყოფითი რამ ასე არ დამაფრთხობდა”.⁴⁴ მართალია ნეოკლეუსი ცალკე არ გამოყოფს ამ ამბის გენდერულ ხასიათს, რომელსაც ის ზოგადად მედეგობასა და უსაფრთხოებას შორის კავშირზე თავისი არგუმენტისთვის იყენებს, მინდა ამ ამბით მედეგობის გენდერული განზომილებები განვიხილო. აქ მედეგი სუბიექტის მესამე ფიგურა შემოდის, კერძოდ, ქალი სუბიექტი, რომელიც პატრიარქატის წინაშე აგრძელებს თავის გადარჩენას, მეტად მოწყვლადია ნეოლიბერალური შრომითი პირობებისადმი, და ინდივიდუალურად მიიჩნევა პასუხისმგებლად თავის გადარჩენაზე. მას ჩვენ პოსტფემინისტური მედეგობა შეიძლება ვუწოდოთ.

რას შეიძლება ნიშნავდეს მედეგობის გენდერულ ხასიათი? აქ სულ მცირე ორი რელევანტური საკითხი დაისმება. პირველი, ეყრდნობა თუ არა მედეგობა, როგორც საკვანძო სიტყვა სუბიექტურობისა და აგენტობის გენდერიზებულ გაგებას? ზოგისთვის ეს ასეა. ნეოკლეუსის ესეიში ახალგაზრდა ქალის წერილზე პირდაპირ კომენტირებისას, ჯეიმსი ამტკიცებს, რომ სუბიექტსა და მედეგობის სოციალურ

⁴⁴ Neocleous, “Resisting Resilience.”

გამოცდილებას შორის ყველაზე ნათელი კავშირი ვლინდება ისეთ გამოცდილებებში, რომლებიც ფემინურადაა გენდერიზებული. ქალების მხრიდან ფემინურად გენდერიზებული პრობლემების ემოციური მართვა, წერს იგი, ხშირად ყველაზე უკეთ განასახიერებს მედეგობის ლოგიკასა და პრაქტიკას.⁴⁵ აქედან შეიძლება დავასკვნათ, რომ ფემინურობას მედეგობასთან განსაკუთრებული მიმართება აქვს. რთული შესამჩნევი არაა, რომ მედეგობის მთავარი ცნება — ელასტიკურობა, მოქნილებასთან და დრეკადობასთან ერთად, ხშირად ფემინურთანაა დაკავშირებული. გარდა ამისა, როგორც ეს მერი ევანსმა ახლახან აღნიშნა, ფემინურობის ამგვარმა განსაზღვრულობამ ნეოლიბერალურ პოლიტიკურ ეკონომიაში მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა და თავის სასარგებლოდ გამოიყენა როგორც კულტურაში ფემინურობაზე არსებული წარმოდგენები, ისე ფემინიზმის ენა.⁴⁶ მარია პუიგ დე ლა ბელაკასამ ასეთი ნიუანსების მოხელთება შეძლო, როცა “მოქნილი გოგოების” ფიგურის გამოყენებით ახალგაზრდა ფემინისტი მკვლევარების თაობათაშორისი პოლიტიკა განიხილა, რომლებიც ახალი ათასწლეულის დასაწყისში ნეოლიბერალურ აკადემიაში ცდილობენ გზის გაკვლევას იმ პირობებში, როცა აკადემიური შრომა უკვე შტატგარეშეობით იყო განსაზღვრული, რაც მალევე აკადემიური ცხოვრების ნორმად იქცა. ნეოლიბერალურ პოლიტიკურ ეკონომიაში მართლაც დიდი მნიშვნელობა ენიჭება მოქნილობას, და გადამწყვეტია გვიანი კაპიტალიზმის როგორც მოქნილი დაგროვების რეჟიმის გასაგებად, თავისი ახალი ფლექსიკურიტული [flexicurity] რეჟიმებით, რომელიც მხარს უჭერს მოქნილ სამუშაო ადგილებს და წყვეტილ დასაქმებას [discontinuous work].⁴⁷ ეს მოქნილობა, სავარაუდოდ, პასუხია გადაულახავ დამახულობაზე ოფიციალურ ანაზღაურებად სამუშაოსა და არაფორმალურ რეპროდუქციულ სამუშაოს შორის; ეს არის გარკვეული ზეწოლის მოხსნის საშუალება შრომის გენდერულ დანაწილებაზე, რომელიც არსებითი იყო კაპიტალისტური ინდუსტრიული პოლიტიკური ეკონომიისთვის.⁴⁸ სხვა სიტყვებით, გენდერის სოციალური ურთიერთობები უმნიშვნელოვანესია გვიან კაპიტალიზმში მოქნილობის იდეის ცენტრალურობის გასაგებად, ვინაიდან მოქნილობას აქვს გენდერი, როგორც მასში ჩაწერილ მათგანიზე გეგმიურ პრინციპს, ასევე განსაკუთრებული კავშირი იმ გამოცდილებებსა და მდგომარეობებთან, რომლებიც ქალურად მიიჩნევა.⁴⁹

⁴⁵ James, Resilience and Melancholy.

⁴⁶ Evans, “Feminism and the Implications of Austerity.”

⁴⁷ Harvey, A Brief History of Neoliberalism.

⁴⁸ Weeks, The Problem with Work.

⁴⁹ Puig de la Bellacasa, “Flexible Girls.”

თუმცა, მოქნილობა ერთადერთი მნიშვნელობა არაა, რომელსაც მედეგობა ატარებს. მედეგობა არა მხოლოდ უსასრულო გადაღუნვაა გატეხვის გარეშე; ის ასევე ფორმაში დაბრუნებაა, შეიძლება უკეთეს ფორმაშიც კი, ვიდრე მანამდე. მოქნილობა, რომელსაც ახალგაზრდა ქალი თავის წერილში ესწრაფვის, არაა გაძლების ან საკუთარ მდგომარეობასთან ადაპტაციის სურვილი, როგორც ამას ფემინურობის, როგორც დამყოლობის უფრო კლასიკური გაგება ამბობს. არამედ, იგი მედეგობას საკუთარი მდგომარეობიდან გაქცევისა და თავის ძველ ცხოვრებასთან — როგორც ძალადობრივ ურთიერთობამდე ახსოვს — დაბრუნების ძალას მიაწერს. მედეგობა აქ შედეგიან ქმედებას გულისხმობს, ანუ მისი ამჟამინდელი პარალიზებული მდგომარეობის საპირისპიროს. ის აგრეთვე გულისხმობს სიმტკიცესა და შეუპოვრობას, რაც დაბრუნებასთან [bouncing back] ერთად მოდის და რაც ხშირად მასკულინურთან ასოცირდება. "მედეგობის სწავლა რომ შემემდლოს" გამოხატავს მის ეულ წადილს, იყოს გაბედული და შეუპოვარი, რომ გადალახოს ის "ყოველდღიური სირთულეები", რომლებიც მას ცუდ ადგილას ტოვებს, და დაიბრუნოს თავისი სამყარო. ეს მედეგობის გენდერიზებულ პოლიტიკას უფრო კომპლექსურს ხდის, ხოლო მედეგობის (ტრადიციულ) ფემინურობასთან ასოცირების მიღმა, ჩვენ შეგვიძლია მედეგობის გენდერიზებული განზომილება ხშირად ფემინურთან ან მასკულინურთან ასოცირებული თვისებების განსაკუთრებულ კომბინაციად დავინახოთ. ან გენდერსა და მედეგობაზე შეგვიძლია შემდეგნაირად ვიფიქროთ: მასკულინობის — ელასტიკურობის უნარის არმქონე სიმტკიცედ და შეუპოვრობად გაგება, ისევე, როგორც ფემინურობის — საკუთარი სივრცის მოთხოვნის უნარის არმქონე მოქნილობად და დამყოლობად გაგება, ორივე გარკვეულწილად წინააღმდეგობაში მოდის ნეოლიბერალური, მედეგი მსოფლიოს "კარგ სუბიექტთან".⁵⁰

ასე მივდივართ მეორე კითხვამდე. მიუთითებს თუ არა მედეგობის პოპულარიზება ფემინურობის ჰეგემონური წარმოდგენების ცვლაზე? ჯეიმსი ამტკიცებს, რომ ასეა. ტრადიციული ნორმატიული ფემინურობა საჭიროებს მსხვერველადობისა და მოწყვლადობის შესრულებას [performance]; ის ქალებს ავარჯიშებს მორიდებულობაში, დაურწმუნებლობაში, თავდაჯერებულობის ნაკლებობასა, და შიშში, რომ გულნატკენნი არ დარჩნენ, – წერს ჯეიმსი, რომელიც თავის მხრივ ეყრდნობა აირის

⁵⁰ ბევრი ფიგურა გვახსენდება, მაგალითად, გათავისუფლებული ქარხნის მუშა, რომლის მასკულინობა ოჯახის მარჩენალის მოდელთანაა დაკავშირებული და რომელიც პოსტინდუსტრიულ შრომის ბაზარზე ვერ ახერხებს „თავის ხელახლა გამოგონებას“, ან ოჯახში ძალადობას გადარჩენილი ქალი, რომელიც ვერ ახერხებს საკუთარი მდგომარეობის შეცვლას. კეთილდღეობის სახელმწიფო სოციალური უზრუნველყოფები და სერვისები, ან რაც დარჩა მათგან, მყისვე მიუთითებენ ხოლმე, რომ ასეთ სუბიექტებს აკლიათ მედეგობა და სულ უფრო მეტად, მათ დახმარებას მათ მიერვე შეთავაზებულ უნარების განვითარებისა და მდგრადობის ტრენინგებზე დამოკიდებულს ხდიან.

მერიონ იანგის ცნობილ მსჯელობას (ესეიში “გოგოსავით ისვრის”) ფემინურ სხეულებრივ ქცევასა და სუბიექტურობის ფემინურ სტრუქტურებს შორის კავშირზე. საპირისპიროდ, ნეოლიბერალურ “აფექტურ ეკონომიკაში” მსხვრევად ნორმატიულ ფემინურობას ახალი იდეალი ანაცვლებს, რომელიც ფემინურობის ამ ტრადიციული ლოგიკის დაძლევისკენაა მომართული.⁵¹ ქალებმა უნდა დაძლიონ მსხვრევადობა და მოწყვლადობა, რომელიც დაისწავლეს და დაიჯერეს, – წერს ჯეიმსი, და თავიანთი “გენდერიზებული ზიანი” ადამიანურ კაპიტალად აქციონ.⁵² აქ დაზიანების საკითხია მნიშვნელოვანი, ვინაიდან მედეგობის ეპოქაში დაზიანება რესურსად უნდა გადამუშავდეს.⁵³ ხშირად პოსტფემინიზმები არ იღებენ დაშვებას, რომ ძალაუფლებრივი ურთიერთობები გათანასწორებულია ან რომ ძალაუფლებრივი განსხვავებები უბრალოდ გაქრა. არამედ, წანამძღვრად იღებენ_რომ ქალს, რომელმაც შეიძლება სტრუქტურული დაბრკოლებების შედეგი იწვნია და მათგან აშკარა ზიანი მიადგა, ახლა შესაძლებლობა აქვს დაძლიოს ასეთი დაბრკოლება. ჯეიმსი ამ მედეგობის ნარატივს “შეხედე, მე დავძლიე”-ს უწოდებს, რომელიც პოსტფემინისტური რიტორიკის ცენტრშია, და აღნიშნავს, რომ მასში ყოველთვის ფარულადაა ნაგულისხმევი დამატებითი კითხვა “მაგრამ, რატომ არ დაძლიე?”, რაც გამორჩევის და ზოგჯერ ბრალდების ნიშანია ხოლმე. ჯეიმსი ამტკიცებს, რომ ნეოლიბერალურ პოსტფემინისტურ პოლიტიკურ ეკონომიკაში, სისუსტე როგორც ფემინური იდეალი ჩანაცვლებულია, ხოლო “კარგი გოგოები” – მედეგები, რომლებსაც დაზიანების შესაძლებლობად გარდაქმნა შეუძლიათ.

რა თქმა უნდა, ფემინურობის სისუსტედ და მოწყვლადობად დანახვა ძირეულადაა განპირობებული რასით, სექსუალობითა და კლასით. სუსტი ქალის ფიგურა, რომელსაც დაცვა სჭირდება და ამას იმსახურებს, არსებითად საშუალო კლასის წევრად, ჰეტეროსექსუალად და თეთრადაა მონიშნული. პოსტფემინისტური “შეხედე, მე დავძლიე” ნარატივი და მისი მედეგობის ეთოსი იგივე სოციალური პოზიციებითაა მონიშნული, და მკვეთრ კონტრასტშია პოსტფემინისტურ “ცუდ გოგოებთან”, რომლებიც კვლავ იტანჯებიან მსხვრევადობით, ვერ ახერხებენ დაზიანების შესაძლებლობად თარგმნას, ან გადარჩენას ან დაცვას საჭიროებენ. დასავლეთ ევროპულ კონტექსტში, შეგვიძლია გავიხსენოთ მუსლიმი ქალის ფიგურა, როგორც ის წამყვან ცივილიზაციურ დისკურსებშია. მიუხედავად იმისა, რომ ზოგმა “გამორჩეულმა” მუსლიმმა ქალმა შეიძლება აითვისოს “შეხედე, მე დავძლიე!”

⁵¹ აფექტური ეკონომიკის შესახებ, იხილეთ, Ahmed, The Cultural Politics of Emotion.

⁵² James, Resilience and Melancholy

⁵³ James, Resilience and Melancholy

ნარატივი (გაიხსენეთ აიან ჰირსი ალი),⁵⁴ მედეგობა, რომელსაც ისინი განასახიერებენ და რიტორიკულად ეხმიანებიან — განცალკევებულია თანამედროვე ცივილიზაციური პოლიტიკებისგან.⁵⁵ აქ კავშირი მედეგობის ნეოლიბერალურ ეთოსსა და რასობრივ პოლიტიკას შორის განსაკუთრებით ცხადი ხდება, თუმცა, ჩემი ვარაუდით რასობრივი პოლიტიკა არასდროსაა შორს მედეგობის ეთოსისგან. "გამორჩეული მუსლიმის" ფიგურა "ჩვეულებრივი" მუსლიმი ქალის ფიგურასთან კონტრასტით მუშაობს, სადაც მეორე, იმავე გენდერიზებული რასობრივი პოლიტიკის მეშვეობით, ხსნისა და დაცვის საჭიროების მქონეაა პოზიციონირებული და მოხმობილი [interpellate]. თუმცა, ეს მოხმობები [interpellations] საყურადღებოდ არასტაბილურია: "ცუდი" მუსლიმი ქალი, რომელსაც თავისი პატრიარქალური რელიგიური თემის დატოვებისთვის საჭირო მედეგობა აკლია, ამავდროულად, "კარგი" მუსლიმი ქალიცაა, რომელიც შეიძლება დახსნილ იქნეს, თუმცა, ის ასევე წამში შეიძლება "ცუდ" სუბიექტად იქცეს — საშიშად, არასანდოდ, ფარული ლოიალობებისა და მიზნების მატარებლად — მაშინაც კი, როცა ის მედეგობის "კარგი" სუბიექტია (გაიხსენეთ აიან ჰირსი ალისთვის ნიდერლანდების მოქალაქეობის ჩამორთმევის შემთხვევა). პოსტფემინისტური "შეხედე, მე დავძლიე" ნარატივი ჩვენს თანამედროვე მსოფლიოში უაღრესად ძლიერია და კარგად ასახავს მედეგობის გენდერიზებულ პოლიტიკას. ის ასევე წარმოადგენს ნარატივს, რომელიც მრავალმხრივია განსაზღვრული და დესტაბილიზებული, რასობრივი პოლიტიკებით, რომლებიც, როგორც ჩანს, მედეგობის ეთოსის გენდერიზებული განზომილებისთვის არსებით როლს ასრულებენ.

გარდა ამისა, მედეგობის გენდერიზებული პოლიტიკის არასტაბილური და ერთი შეხედვით, ზოგჯერ წინააღმდეგობრივი ხასიათი კომპლექსურ მიმართებაშია, ერთი მხრივ, მსხვრევადობასა და მოწყვლადობასთან, ხოლო, მეორე მხრივ, "დაძლევასთან". საინტერესო შემთხვევაა დისკუსიები ამერიკული კოლეჯების საკლასო ოთახებში "გამაფრთხილებელი ნიშნების" [trigger warning] გამოყენების შესახებ. სილაბუსში და სასწავლო მასალებში გამაფრთხილებელი ნიშნების გამოყენება ხდება იმის მისანიშნებლად, რომ მასალა შეიცავს გამაღიზიანებელ ძალადობის სცენებს, რამაც შეიძლება ძველი ტრავმა გააღვიძოს, რითაც ხდება აღიარება, რომ სტუდენტებმა შეიძლება პოსტტრავმული სტრესული აშლილობა და სხვა ფსიქიკური ჯანმრთელობის პრობლემები მიიღონ. მიუხედავად იმისა, რომ კამათი ხშირად გენდერულად ნეიტრალური ენით მიმდინარეობს, რაც იმაზე მიანიშნებს რომ კლასში

⁵⁴ "გამორჩეული მუსლიმის" ფიგურის შესახებ, იხილეთ, Haritaworn, Erdem, and Tauqir, "Gay Imperialism."

⁵⁵ იხილეთ, Bracke, "Subjects of Debate."

ეს ნებისმიერ სტუდენტს შეიძლება ეხებოდეს, გაუპატიურებას გადარჩენილი ქალის ფიგურა დიდ ადგილს იკავებს ამ დისკუსიებში. გამაფრთხილებელი ნიშნების სასარგებლოდ და საწინააღმდეგოდ მრავალი არგუმენტი იქნა წარმოდგენილი, რაც ამ ესეის განხილვის საგნის მიღმაა. მე მხოლოდ აღვნიშნავ, რომ გამაფრთხილებელ ნიშნებზე დისკუსიის მაგალითი იმის საჩვენებლად მომყავს, რომ სტუდენტის ფიგურა, რომელიც ტრავმირებულია საკითხავი მასალებით, ეხმიანება ქალის მოწყვლადობის ტრადიციულ წარმოდგენას, და რასობრივ და კლასობრივ პოლიტიკებს, რომლებიც მოწყვლადობის მსგავს გაგებებს ასაზრდოებს, როგორც ეს რამდენიმე კომენტატორმა აღნიშნა.⁵⁶ განსაკუთრებით მაოცებს “შეხედე, მე დავძლიე!” ნარატივის შეპირისპირება და მისი პოპულარობა ახლანდელ ქალ კოლეჯის სტუდენტებში და მოწყვლადობის უეცარ ამოხეთქვას შორის, როცა გამაფრთხილებელი ნიშნების სასარგებლო არგუმენტებს წარმოადგენენ ხოლმე — ეს ის შემთხვევებია, როცა პოსტფემინისტური ფემინურობის უარყოფა ხდება. ან იქნებ მსგავსი დროითა და სივრცით შეზღუდული ამოხეთქები პოსტფემინისტური ფემინურობის ჩამოყალიბების პროცესის ნაწილია? თუკი ეს ასეა, გამაფრთხილებელი ნიშნები შეგვიძლია მოწყვლადობის ნეოლიბერალურ მოხელთებად განვიხილოთ, რომელიც არა პოსტფემინისტური ფემინურობის უარყოფას, არამედ სამედიცინო სტრატეგიების მეშვეობით ასეთი უარყოფის კონტროლს, მოხელთებას და სეკურიტიზებას ემსახურება.

დასკვნისთვის: ჩვენ არ ვართ მედეგები

თუკი უილიამსის გაგებას მივიღებთ იმის შესახებ, თუ როგორ მუშაობს და ახორციელებს ძალაუფლებას საკვანძო სიტყვები, მედეგობა მრავალ და ურთიერთგამომრიცხავ მნიშვნელობას ატარებს, რაც მის სოციალურ ძალაზე მეტყველებს. ამ ესეში, მე მედეგობას შევხედე, როგორც ნეოლიბერალური კულტურული პროექტის ცენტრში მყოფ საკვანძო სიტყვას, ეთოსს და სუბიექტად ჩამოყალიბების წესს, და განხილე მედეგი სუბიექტების განსხვავებული ფიგურები, რომლებიც, რა თქმა უნდა, არ ამოწურავს მედეგ სუბიექტად ჩამოყალიბების ყველა შესაძლო ფორმას, და რომლებიც ერთმანეთთან განსხვავებული და კომპლექსური გზებით არიან დაკავშირებული. შეჯამებისთვის, ახლა მივუბრუნდები ამ

⁵⁶ იხილეთ, განსაკუთრებით, ჯეკ ჰალბერშტამის პროვოკაციული ბლოგ-პოსტი და მის მიერ გამოწვეული კამათი: Bully Bloggers, “You Are Triggering Me! The Neo-Liberal Rhetoric of Harm, Danger and Trauma,” 2014 წლის 7 ივლისი. <https://bullybloggers.wordpress.com/2014/07/05/you-are-triggering-me-the-neo-liberal-rhetoric-of-harm-danger-and-trauma/>

კრებული მთავარ ცნებებს, მოწყვლადობა და წინააღმდეგობა, და განვიხილავ მათ კონცეპტუალურ კავშირს მედეგობასთან.

რას გვეუბნება მედეგობის პოპულარობა მოწყვლადობაზე? უკვე გამოითქვა მოსაზრება, რომ მედეგობა თავის სუბიექტებს აიძულებს, უარი თქვან უსაფრთხოების მიღწევის ოცნებაზე და მოუწოდებს, საფრთხე მათი მომავალი ცხოვრების შესაძლებლობის პირობად მიიღონ.⁵⁷ ამ ხედვის მიხედვით, საფრთხის, ზიანის და დანაკარგის წინაშე მოწყვლადობა მედეგობის სფეროშია გადასროლილი, და ამრიგად, თანამედროვე ინტელექტუალური მცდელობები, იფიქრონ მოწყვლადობასთან ერთად და მისით — დანახულია ნეოლიბერალური გასამყაროების კიდევ ერთ გამოხატულებად, რომელმაც, პირველ რიგში, შექმნა მედეგობა. ასეთ ხედვებში, მოწყვლადობა მედეგობაზეა მიბმული; ის იმ ნიადაგის ნაწილია, რომელზეც მედეგობის ეთოსი ხარობს. თუმცა, ამას სხვაგვარად ვხედავ. როგორც უკვე ვაჩვენე, მიუხედავად იმისა, რომ მედეგობა მართლაც წანამძღვრად იღებს დაზიანებასა და დარტყმას, და დიალექტიკურადაა დამოკიდებული საფრთხეზე, ის ასევე კონცეპტუალურადაა მოწოდებული დაძლიოს მოწყვლადობა — მოიხელთოს ან აიცილოს, რათა მისგან გამოვიდეს [bounce back], მინიმუმამდე შეამციროს მისი კვალი და მოიშინაუროს მისი შესაძლო ცვლილებების მომტანი ძალა. ბატლერი, თავის ბოლო ნაშრომში, მოწყვლადობას სოციალური ურთიერთობების ონტოლოგიურ თვისებად განიხილავს, ასევე პოლიტიკისა და ეთიკის საფუძვლად, რაც წარმოგვადგენინებს, თუ როგორი შეიძლება იყოს ასეთი შესაძლო ცვლილებების მომტანი ძალა. ის ასევე საფუძველი შეიძლება იყოს მედეგობის ეთოსის კრიტიკისთვის, ვინაიდან მედეგობა მოწყვლადობის დაძლევის ესწრაფვის. ამ ესეიში გამოყენებული მოწყვლადობის იდეა, რომელიც ასევე ბატლერისა და ლეიტონის შრომებში გვხვდება, ცდილობს აღადგინოს ადამიანური ცხოვრების ეთიკური პირობა, რომელიც ნეოლიბერალურ პოლიტიკურ ეკონომიასა და ტერორიზმის წინააღმდეგ ომში მოშინაურებული და გაბუნდოვანებულია. მოწყვლადობის ეს გაგება შესაძლებლობას გვაძლევს ნეოლიბერალიზმის მიღმა წარმოვიდგინოთ და შევქმნათ სამყარო, რომელიც მკვეთრ კონტრასტში იქნება მედეგობასთან, რომელიც ჩვენთვის ნაცნობი სამყაროთი საზრდოობს, კერძოდ მისი ყველაზე დიდი საფრთხეებით, კატასტროფებითა და აპოკალისფური წინათგრძნობებით. ამით არ მინდა ვთქვა, რომ მოწყვლადობის ეს განსხვავებული გაგებები ურთიერთდაკავშირებულია, არამედ მინდა ყურადღება მივმართო კონცეპტუალურ განსხვავებებზე და იმ გზებზე, რომელთა მეშვეობითაც ისინი მატერიალიზდება, ასევე იმის საჩვენებლად, რომ მედეგობის პოპულარობა

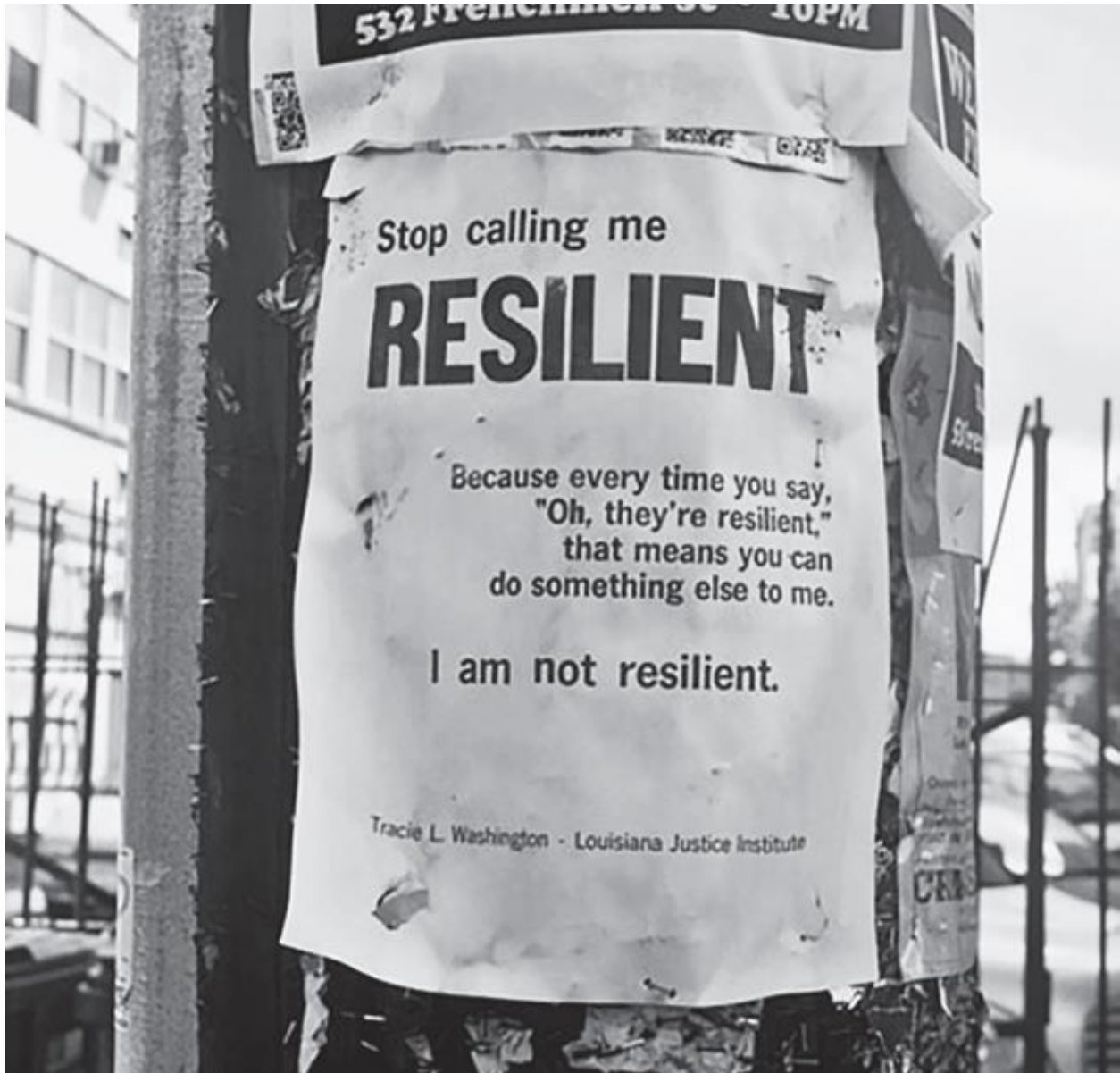
⁵⁷ Evans and Reid, “Dangerously Exposed.”

ასაზრდოებს მოწყვლადობის დამღევაზე ორიენტირებულ კონკრეტულ გაგებას. ასეთი კონცეპტუალური და პოლიტიკური განსხვავებების უგულებელყოფა, და მოწყვლადობის როგორც ასეთის უარყოფა მედეგობის კრიტიკისთვის და უფრო უსაფრთხო თვითებისა და ცხოვრების ძიებისთვის, სათვალავიდან ტოვებს იმ მრავალ გზას, რომლითაც უსაფრთხოების საკითხია კონტექსტუალიზებული (ვინ არის და ვინ იყო უსაფრთხოების სუბიექტი?) და ღრმა კავშირებს, რომლებიც არსებობს უსაფრთხოებასა და მედეგობას შორის, როგორც ეს ნეოკლეუსმა და სხვებმა აჩვენეს. ამრიგად, მოწყვლადობა და მედეგობა სემანტიკური ოპოზიტები კი არ არიან, არამედ პოლიტიკური ოპონენტები: ასე დანახულს, მოწყვლადობას სოციალური ცვლილებების საკითხთან მივყავართ, მაშინ როდესაც მედეგობა მისგან გვაშორებს იმის მიუხედავად, რომ ცვლილება შეიძლება მისი სასტიკი დაპირების ნაწილი იყოს.

პრობლემის ამგვარად დასმა, მედეგობის ალტერნატივების საკითხს წამოჭრის, და წინ კიდევ ერთ ცნებას წამოწევს, რომელიც ამ კრებულში ჩვენი დისკუსიის მთავარი ღერძია — წინააღმდეგობა. როგორც უკვე აღვნიშნე, მედეგობის ცნება ხშირად ადამიანებსა და თემებს ისეთი მომავლის წარმოსახვისგან ძარცვავს, რომელიც არაა კატასტროფაზე და კატასტროფის დამღევაზე. საყოველთაოდ ცნობილია, რომ ნეოლიბერალიზმი, როგორც ჰეგემონური მსოფლმხედველობა, ალტერნატივებისა და სხვა შესაძლო მსოფლიოების წარმოსახვის კოლონიზებას ახდენს, ხოლო შემდეგ წინააღმდეგობის პრაქტიკებს მათთვის აუცილებელი ჟანგბადის გარეშე ტოვებს. რთული შესამჩნევი არაა, რომ ბოლო ათწლეულებში გაჭირვებისა და უსამართლობის სოციალურ პირობებთან წინააღმდეგობის ჭრილში მიმართებამ თავისი ეფექტურობა, როგორც თეორიულად, ისე პოლიტიკურად დაკარგა; მედეგობამ კი, თუნდაც ნაწილობრივ, ეს ცარიელი ადგილი შეავსო. თუკი წინააღმდეგობა ფუჭად იქცა, როგორც ამას პოპულარული თანამედროვე ნარატივი ამბობს, მაშინ მედეგი თვითებისა და თემების ჩამოყალიბება მარტივად იქცევა ერთადერთ საშუალებად, გზა გავიკვლიოთ უფრო და უფრო კომპლექსურ სამყაროში და ძალაუფლებრივ პროცესებში. მედეგობის წინააღმდეგ მიმართულ თავის მკვეთრ და შეუპოვარ კრიტიკაში, ნეოკლეუსი ასკვნის, რომ მედეგობა არსებითად ძირს უთხრის ჩვენი წინააღმდეგობის უნარს, და ამიტომ მას უნდა შევეწინააღმდეგოთ და უკუვაგდოთ. როგორი შეიძლება იყოს მედეგობასთან წინააღმდეგობა?

ნათელია, რომ მედეგობისადმი წინააღმდეგობა შეიძლება მძლავრი ჟესტი იყოს, როგორც ამას ლუიზიანას სამართლიანობის ინსტიტუტის მიერ გაკეთებული პოსტერი

მოწმობს,⁵⁸ რომლის ნახვაც ნიუ ორლეანის ქუჩებში შეიძლება, ქალაქში, რომელმაც ბევრი რამ იცის მედეგობაზე.⁵⁹

“ნუღარ მიწოდებ

⁵⁸ ლუიზიანას სამართლიანობის ინსტიტუტი არის არაკომერციული სამოქალაქო უფლებების იურიდიული ადვოკატორების ორგანიზაცია, რომელიც ემსახურება ლუიზიანას შტატში ფერადკანიანი და ლარიბი თემებისთვის სოციალური სამართლიანობის კამპანიების მხარდაჭერას.

⁵⁹ 2005 წლის ქარიშხალ კატრინას კატასტროფის შემდეგ, ნიუ ორლეანის მოსახლეობისა და აღდგენითი სამუშაოების მართვა მედეგობის სტრატეგიით წარიმართა: საგანგებო სიტუაციების მართვის ფედერალურ სააგენტოს, შუდის ნაწილისა და შუდის 9/11-ის შემდგომი „უსაფრთხოების და რისკების მართვის“ პროგრამების მეშვეობით. გასაკვირი არ არის, რომ ნიუ ორლეანი "100 მედეგი ქალაქის გამოწვევის" პროგრამაში მოხვდა, რომელიც როკფელერის Rockefeller Foundation-მა 2013 წლის მაისში გამოაცხადა.

მედეგს

ყოველ ჯერზე როცა ამბობ,

‘როგორი მედეგები არიან’

ეს ნიშნავს, რომ

შენ ჩემთვის კიდევ რაღაცის დაშავება შეგიძლია.

მე არ ვარ მედეგი.”

მიუხედავად ამისა, ნაკლებადაა ნათელი, რას შეიძლება გულისხმობდეს მედეგობის უარყოფა. მთელ ამ ესეიში ვაჩვენე, რომ მედეგობის შინაარსი სხვადასხვა გეოპოლიტიკურ კონტექსტსა და სოციალური პოზიციაზეა დამოკიდებული. აქედან შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ მედეგობასთან წინააღმდეგობის მხოლოდ ერთი სტრატეგია არასდროს იქნება საკმარისი. გარდა ამისა, უნდა აღინიშნოს, რომ მედეგობის როგორც ცნებისა და ჩარჩოს — რომლის მეშვეობით ბიოძალაუფლების ნეოლიბერალური რეჟიმის პირობებში გამოცდილებებისა და პოლიტიკების გააზრება ხდება — პოპულარობასთან მკვეთრ კონტრასტში, მედეგ სუბიექტად ჩამოყალიბების კონტექსტზე დამოკიდებული პროცესებისა და მათ მიერ მხარდაჭერილი ან გამორიცხული განსხეულებული აგენტობის ფორმების ღრმა ანალიზი ნაკლებად გვაქვს. მედეგობის ახლანდელ ბიოძალაუფლებრივ რეჟიმებთან ეფექტური წინააღმდეგობის სტრატეგიებისთვის ასეთი კვლევები გამოსადეგი იქნებოდა.

ასევე აღვნიშნე, რომ მედეგობის იდეა და გადარჩენის ჩვენეული განცდა, დროთა განმავლობაში, მჭიდროდ დაკავშირდა. გრძნობად დონეზე, მედეგობა ცხოვრებაზე ჩაბლაუჭების გამოცდილებაა. მძლავრი ჩარჩოები, რომლებიც სახეს აძლევენ მედეგობის ცნებას, და რომელთა გამოაშკარავებაც აქ ვცადე, მიუთითებს იმაზე, რომ მედეგობა, რეალურად, *არსებულ* ან *კატასტროფამდელ* ცხოვრების პირობებზე ჩაბლაუჭებაა. ამ ორს შორის აღრევაში — ცხოვრებას როგორც ასეთსა და ცხოვრების კონკრეტულ ფორმას შორის — ძვეს მედეგობის ცბიერება. საუკეთესო შემთხვევაში, მედეგობა გვებმარება გადავრჩეთ კატასტროფაგამოვლილ სამყაროში, თუმცა, აქ დოროთი ელისონის სიტყვები მახსენდება: “მე მინდა რომ შენი მეტი ქნა, ვიდრე გადარჩენა... ერთადერთი შენი იმედი, ყველა ჩვენგანის ერთადერთი იმედი — განახლებული [remade] ცხოვრებაა”.⁶⁰ ვინაიდან ბევრი ჩვენგანისთვის მედეგობა ჩვენ გადარჩენასა და მომავლის გაგებას დაუკავშირდა, მსგავსი განცდის გაქრობისთვის საჭირო მატერიალური, ინტელექტუალური და ემოციური შრომა და ჩვენი დროსთან

⁶⁰ Allison, “Survival Is the Least of My Desires.”

დაკავშირებული სურვილების გადასინჯვის პერსპექტივა — უაღრესად დამთრგუნველია.⁶¹ შედეგად, მედეგობაზე უარის თქმა ხშირად შეიძლება “ხელმიუწვდომელი” იყოს — ის შეიძლება გულისხმობდეს უარის თქმას ისეთ რაღაცებზე, რომელთა საფასურიც იყოს სამსახურის, თავშესაფრის, ზრუნვის, ფინანსური სტაბილურობისთვის საჭირო ვალის ან უცხოური ფინანსური დახმარების დაკარგვა. მიუხედავად ამისა, მედეგობისადმი წინააღმდეგობა იწყება იმის გააზრებით, თუ რამხელა ფასს ვიხდით გადარჩენისა და მედეგობის რეჟიმში ცხოვრების გაგრძელებით, ასევე, სოციალური ურთიერთობებისა და დამოკიდებულებების გადააზრებისა და განახლების აუცილებლობით. ჩვენ შეგვიძლია დავიწყოთ იმის მზარდი გაცნობიერებით, რომ ეს დამთრგუნველი ასპექტი სწორედ ინდივიდის გარშემო მბრუნავი ნეოლიბერალური სოციალური ონტოლოგიისგან მოდის, და ჩვენი მსოფლიოს კომპლექსურობისგან, რომელიც ინდივიდის პარალიზებას ახდენს. თუკი ჩვენ უარს ვიტყვით ასეთ ონტოლოგიაზე, და არჩევანს ურთიერთობითობასა და ურთიერთდამოკიდებულებაზე ორიენტირებული სოციალური ონტოლოგიის სასარგებლოდ გავაკეთებთ, როგორც მოწყვლადობის ამ კრებულში წარმოდგენილ გაგებაშია — ჩვენი ამოცანა ამით ნაკლებ დამთრგუნველი არ გახდება, თუმცა, შეიძლება, უფრო ნაკლებად იყოს მართლობით მოცული.

⁶¹ Weeks, The Problem with Work; Tonstad, “Touching across Time.”